

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

Mezinárodní obchodní vztahy v období 2000 - 2012

International trade relations in the period 2000 - 2012

Eliška Němcová

Plzeň 2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Eliška NĚMCOVÁ
Osobní číslo: K11B0661P
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Management obchodních činností
Název tématu: Mezinárodní obchodní vztahy v období 2000 - 2012
Zadávací katedra: Katedra marketingu, obchodu a služeb

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Charakterizujte mezinárodní obchod a jeho funkce.
2. Analyzujte vývoj mezinárodního obchodu po roce 2000.
3. Porovnejte zapojení vybraných ekonomik do mezinárodního obchodu ve sledovaném období.
4. Zhodnoťte úlohu a funkci WTO při rozvoji mezinárodního obchodu.
5. Uveďte perspektivy dalšího rozvoje mezinárodního obchodu.

Rozsah grafických prací: **neuveden**
Rozsah pracovní zprávy: **40 - 60**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury:

- **KALÍNSKÁ, Emilie.** *Mezinárodní obchod v 21.století.* Praha: Grada Publishing, 2012, 228 s. ISBN 978-80-247-3396-8.
- **SVATOŠ, Miroslav.** *Zahraniční obchod: teorie a praxe.* Praha: Grada Publishing, 2009, 367 s. ISBN 978-80-247-2708-0.
- **KUBIŠTA, Václav.** *Mezinárodní ekonomické vztahy.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2009. ISBN 978-80-7380-191-5.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Hana Kunešová**
Katedra marketingu, obchodu a služeb

Datum zadání bakalářské práce: **25. října 2013**
Termín odevzdání bakalářské práce: **25. dubna 2014**

Doc. Dr. Ing. Miroslav Plevrý
děkan

Ing. Jan Tluchoň, Ph.D.
vedoucí katedry

V Plzni dne 25. října 2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

"Mezinárodní obchodní vztahy v období 2000 - 2012"

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příloze a bibliografii.

V Plzni, dne 23. dubna 2014

.....

podpis autora

Obsah

ÚVOD.....	5
1. CHARAKTERISTIKA MEZINÁRODNÍHO OBCHODU	6
1.1. Úvod do problematiky mezinárodního obchodu.....	6
1.2. Příčiny vzniku mezinárodního obchodu	7
1.3. Funkce mezinárodního obchodu	8
1.4. Trendy mezinárodního obchodu	9
1.5. Komoditní struktura mezinárodního obchodu	10
1.6. Teritoriální struktura obchodu	11
1.7. Zahraničně obchodní politika.....	14
2. SVĚTOVÁ OBCHODNÍ ORGANIZACE.....	16
2.1. Principy WTO.....	16
2.2. Funkce a cíle WTO	17
2.3. Ministerské konference WTO.....	17
3. VÝVOJ SVĚTOVÉ EKONOMIKY V OBDOBÍ 1998 – 2012	19
3.1. Období 1998 - 2000	19
3.2. Období 2001- 2004	20
3.3. Období 2005 - 2007	21
3.4. Období 2007 – 2009.....	22
3.5. Období 2010 – 2012.....	23
4. VÝVOJ SVĚTOVÉHO OBCHODU V OBDOBÍ 2000 - 2012	25
4.1. Vývoj v roce 2000.....	25
4.2. Vývoj v roce 2001.....	26
4.3. Vývoj v roce 2002.....	27
4.4. Vývoj v roce 2003.....	30
4.5. Vývoj v roce 2004.....	31
4.6. Vývoj v roce 2005.....	33
4.7. Vývoj v roce 2006.....	34
4.8. Vývoj v roce 2007.....	36
4.9. Vývoj v roce 2008.....	37
4.10. Vývoj v roce 2009.....	39
4.11. Vývoj v roce 2010.....	40
4.12. Vývoj v roce 2011.....	41
4.13. Vývoj v roce 2012.....	42
5. DOPADY SVĚTOVÉ EKONOMICKÉ KRIZE NA MEZINÁRODNÍ OBCHOD.....	44
ZÁVĚR	47
SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK	49
SEZNAM ZKRATEK	50
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	51

ÚVOD

Mezinárodní obchod je nedílnou součástí světového obchodu a jeho význam se v globalizovaném světě neustále zvyšuje. Je to především díky větší propojenosti jednotlivých ekonomik. Mezinárodní obchod je významný faktor, který stimuluje ekonomický růst a sám je také značně ovlivněn finančními a globálními krizemi.

Cílem bakalářské práce je charakterizovat vývoj mezinárodního obchodu v letech 2000 - 2012 a vymezit faktory, které jeho vývoj v tomto období nejvíce ovlivnily.

Bakalářská práce je rozdělena do pěti kapitol. První dvě kapitoly tvoří teoretický podklad pro zadané téma. V první kapitole je charakterizován stěžejní pojem mezinárodní obchod. Druhá kapitola pojednává o Světové obchodní organizaci, která se zabývá obchodními vztahy a liberalizací obchodu. Další kapitola popisuje vývoj světové ekonomiky o roku 1998 do roku 2012. Tato kapitola má v textu své opodstatnění, protože světový obchod, jehož vývoj je analyzován ve čtvrté kapitole, je ovlivněn vývojem světové ekonomiky. Ve světové ekonomice došlo v uvedeném období k mnoha výkyvům díky krizím, proto je důležité sledovat její vývoj a následně analyzovat vývoj světového obchodu. Poslední kapitola stručně shrnuje zásadní dopady na světový obchod.

Při zpracování tématu autorka vycházela z aktuální literatury věnované mezinárodnímu obchodu a z dokumentů Světové obchodní organizace „*International Trade Statistics*“, které jsou dostupné na oficiálních stránkách organizace www.wto.org. Autorka použila popisnou metodu a metodu komparace při porovnávání vývoje světové ekonomiky a mezinárodního obchodu ve zvoleném období.

1. CHARAKTERISTIKA MEZINÁRODNÍHO OBCHODU

1.1. Úvod do problematiky mezinárodního obchodu

Základní kategorií pro vybrané téma Mezinárodní obchodní vztahy v období 2000 – 2012 je mezinárodní obchod. Mezinárodní obchod je jedna ze základních forem mezinárodních ekonomických vztahů. Velká ekonomická encyklopedie definuje mezinárodní obchod jako, “toky zboží (statků), které jsou předmětem obchodů mezi jednotlivými národními ekonomikami. Měří se objem světových vývozu a dovozu. V širším smyslu patří do mezinárodního obchodu také toky služeb, jejichž význam v obchodních vztazích neustále roste.“ [7, s. 419]. Pro srovnání jsou zde uvedené i jiné definice mezinárodního obchodu. Samuelson uvádí „mezinárodní obchod jako systém, ve kterém národy exportují a importují zboží, služby a kapitál.“ [3, s. 293]. Jako poslední je uvedená definice D. Šťastného, která je pojata odlišněji než první dvě. „Termín mezinárodní obchod se používá výhradně pro směnu probíhající mezi subjekty, které jsou pro tyto účely považovány různými právními normami za subjekty z rozdílných států (nikoliv národů).“ [8, s. 11] Mezinárodní obchod je tvořen mezi subjekty světové ekonomiky, někdy označovanými jako ekonomické jednotky. Světové ekonomiky jsou například soukromé ekonomické subjekty působící uvnitř národních ekonomik (domácnosti a podniky), dále nadnárodní ekonomické subjekty, subjekty působící ve veřejném sektoru jednotlivých států či integračních uskupení.

Problematika mezinárodního obchodu obsahuje otázky, které se týkají zapojení zemí do mezinárodního obchodu. Dále uvádí, jaký plyne užitek ekonomickým subjektů ze zapojení do mezinárodního obchodu. Problematika mezinárodního obchodu dále obsahuje, které produkty a služby jsou vhodné pro export a import a z jaké důvodu.

Obecně se teorie mezinárodního obchodu zabývá následujícími ekonomickými problémy: [18]

- Efektivitou alokace výrobních zdrojů v rámci celosvětových možností jejich alternativního využívání. Prvořadé místo zaujímá produktivita práce a vybavenost dané země výrobními zdroji. Výrobní faktory vystupují v modelech mezinárodního obchodu na straně omezených výrobních vstupů.

- Redistribucí důchodů a bohatství v závislosti na alternativách obchodování s jinými zeměmi. Jedná se o analýzu toho, kdo na obchodě získává nebo ztrácí.
- Růstem domácí ekonomiky, a to v závislosti na vývoji ekonomických potenciálů na straně nabídky a poptávky v jiných zemích. Dlouhodobý prospěch souvisí se schopností pružně se přizpůsobovat vnějším podnětům.
- Mechanismem fungování trhu. Strategie tržního vyjednávání záleží na tom, jak se skutečný trh odlišuje od pravidel dokonalé konkurence, např. zda podléhá rostoucím výnosům z rozsahu, kartelové dominanci, necenové konkurenci, diferenciaci výrobků atd.
- Institucionálním uspořádáním dané země a jeho vlivem na mezinárodní obchod. Může se jednat o rozdílnou hospodářskou politiku (daně, cla, výše kurzu), odlišnou úroveň hospodářské integrace s jinými zeměmi, organizovanost domácích lobbistů, různou úroveň tržní síly mezinárodních kartelových společenství.

1.2. Příčiny vzniku mezinárodního obchodu

Jednotlivé země mohou do mezinárodního obchodu vstoupit z různého důvodu, avšak ve všech případech je hlavním cílem uspokojování lidských potřeb. V každé zemi existují rozdíly ve výrobních faktorech, a tak v různých oblastech dochází k nedostatku. Mezi hlavní důvody mezinárodního obchodu tedy patří:

1. Odlišnost výrobních podmínek
2. Rozdíly ve spotřebitelském vkusu
3. Klesající náklady z velkovýroby či naopak rostoucí výnosy z rozsahu
4. Konflikty mezi výrobou a spotřebou

Jako další významná příčina vzniku mezinárodního obchodu je výhodnost směny, kterou nám určuje efektivnost produktivity (tzn. nízké náklady). Tím se dále zabývá teorie absolutních výhod. Zmíněnou teorii definoval významný ekonom Adam Smith ve svém díle *Pojednání o podstatě a původu bohatství národů*. Absolutní výhoda je založena na schopnosti jedné země vyrábět komoditu efektivněji (tj. s větším výstupem na jednotku vstupu) než země jiné. Pokud jedna ze zemí má v určité komoditě nižší

jednotkové náklady práce než ve zbývajících zemích, má ve výrobě této komodity absolutní výhodu. [3]

Pro vysvětlení lze použít příklad z makroekonomie (Fuchs, rok 2002, str. 166). „*Uvažujeme dvě země A a B, produkující tentýž základní sortiment v podobě výrobků x a y . Předpokládejme, že země jsou srovnatelné a každá vydává polovinu zdrojů na výrobu každého z výrobků. Absolutní výhodou budeme rozumět schopnost země A vyrábět určitou komoditu 14 efektivněji než země B. Denní produkce v zemi A je u výrobku x vyšší, výroba je produktivnější a země A vyrábí výrobek x levněji. Proto se bude specializovat na jeho výrobu. Země B dosahuje naopak vyšší výkonnosti u výrobku y , a proto se bude specializovat na jeho výrobu.*“

Jako další je uvedena teorie, která vznikla později než teorie absolutních výhod. Tato teorie se také zabývá problémem zapojení států do mezinárodního obchodu. Jedná se o teorii komparativních výhod, kterou definoval David Ricardo. Touto teorií rozvinul klasickou teorii mezinárodního obchodu a dokázal, že možnosti mezinárodního obchodu jsou daleko větší, než předpokládal Smith. Teorie komparativní výhody ukazuje, že zapojení do mezinárodního obchodu přináší výhody i zemi, která je schopna vyrobit všechny své výrobky levněji než jiné země. Teorie komparativní výhody uvádí, že daná země by se měla specializovat na výrobu a vývoz takových komodit, jež je schopna vyrábět s relativně nižšími náklady, a že by měla dovážet statky, které vyrábí s relativně vyššími náklady. Z toho plyne, že strukturu obchodu by měla určovat komparativní výhoda nikoli absolutní výhoda. [3]

1.3. Funkce mezinárodního obchodu

Mezinárodní obchod je vzájemná směna, která je prováděna přes hranice států. Ekonomická teorie vymezuje několik funkcí mezinárodního obchodu. Jako základní a zároveň nejstarší funkci mezinárodního obchodu je označována funkce transformační. Jelikož působením zahraničního důchodu dochází k přeměně struktury domácí produkce ve strukturu žádoucí, je zde určité omezení ve vyspělosti daných ekonomik. Transformační funkce rozšiřuje možnosti domácí spotřeby. V realitě se jedná o import zboží či výrobních faktorů, které domácí ekonomika není schopna vyrobit, nebo je to pro ni nevýhodné. Dle Václava Kubišty a kol. je „*dovozem produktů tedy možné korigovat limity dané země jak přírodními podmínkami (nedostatečná surovinová*

základna, omezený prostor, klimatické a půdní podmínky), tak i ekonomickými podmínkami (nízká kvalifikace pracovní síly, nedostatek domácího kapitálu).“ [1, s. 232] Tím lze vytvořit vnitřní rovnováhu v otevřené ekonomice. Tato funkce může být jinými autory dále označována pod pojmem proporcionalita. To uvádí ve své práci například Miroslav Svatoš. Vysvětluje, že je jen málo zemí, které mají dostatečně velkou základnu ať už surovinovou či průmyslovou. Mezi takové země se dle autora řadí USA, či Ruská federace. Jsou to velké ekonomiky, které mají dostatek surovin a dalších výrobních zdrojů. [4]

Mezinárodní obchod dále plní funkce transmissní. Lze ji uvádět i pod názvem transkriptivní funkce. Zde nejde o pohyb zboží, ale o tok informací, know-how a kritérií z vnějšího prostředí, které mají vliv na domácí ekonomiku a její konkurenceschopnost. Ekonomika se díky přijatým novinkám (ať už se jedná o nové technologie, design, lidský kapitál) může zlepšovat a lépe se vyrovná konkurenci, stává se tedy vyspělejší a stabilnější ekonomikou.

Další významná funkce je funkce sortimentní. Ta vyjadřuje transformaci vyrobeného produktového sortimentu na sortiment spotřebitelský. Dále ovlivňování šířky a hloubky sortimentu dané země. [9]

Někteří autoři uvádí i jiné funkce. Miroslav Svatoš v práci *Zahraniční obchod – teorie a praxe* uvádí demonstrativní efekt nebo faktor stabilizace. Demonstrativní efekt definuje pozici státu v mezinárodním obchodu. Vývozní program uvádí, jak je daný stát vyspělý a dovozní program stanovuje řešení proporcionality. „*Jde tedy o určitou demonstraci světového technického, designového, módního trendu, který může působit stimulačně na společenský a ekonomický pokrok.*“ [4, s. 21]. Dále uvádí, že provázanost mezi dvěma a více zeměmi vede ke stabilizaci celkových vztahů. Vnější vztahy tudíž podporují mírovou spolupráci a snižují riziko konfliktu. Dále podporují vývoj vzdělanosti, rozvoj technických novinek, zahraniční spolupráce nebo také národní a kulturní specifika. [4]

1.4. Trendy mezinárodního obchodu

Vývoj mezinárodního obchodu lze sledovat z krátkodobého i dlouhodobého hlediska. Při dlouhodobém sledování je možné určit trendy, kterými se mezinárodní obchod

vyznačuje. Ke sledování mezinárodního obchodu se využívají statistiky o zapojení konkrétní země do mezinárodního obchodu, které tvoří národní instituce (např. centrální banky). Dále je možné využívat rozsáhlé mezinárodní statistiky, které tvoří převážně WTO, dále OSN a UNCTAD.

Významný trend, který se projevuje v současné světové ekonomice a týká se mezinárodního obchodu, je vyšší tempo růstu mezinárodního obchodu ve srovnání s tempem růstu světového produktu. Tento trend byl vyvolán rostoucí silou nadnárodních společností. Masová výroba vedla v čím dál větší míře k úsporám z rozsahu a rozšiřování trhů zejména do zemí střední a východní Evropy, jejichž trh se otevřel počátkem 90. let.

Další trend ve vývoji mezinárodního obchodu byl spjat se zvyšujícím se podílem služeb na celkovém mezinárodním obchodu. To vykazuje rychlejší tempo růstu obchodu se službami. Jedná se převážně služby cestovního ruchu, informační a telekomunikační služby, ale také rozvoj franchisingu.

Poslední trend, který zasáhl mezinárodní obchod, zapříčinily systémové změny, ke kterým docházelo na přelomu 20. a 21. století. Díky internacionalizaci a globalizaci došlo k ústupu od tradičních forem obchodování s finálními výrobky a službami. Ke změnám došlo díky růstu podílu ve třech sektorech působících na mezinárodní obchod: vnitrodvětvovém obchodu na mezinárodním obchodu, vnitrofiremním obchodu na mezinárodním obchodu a zahraniční přidané hodnoty na vývozech jednotlivých zemí. [17]

1.5. Komoditní struktura mezinárodního obchodu

Mezinárodní obchod rozdělujeme podle obchodních toků na obchod se zbožím a obchod s komerčními službami. Obchod se zbožím se dále člení na obchod s primární produkcí, kam se řadí produkty agrárního charakteru, nebo obchod s palivy a nerostnými surovinami. Další skupina je obchod se zpracovatelskými produkty. V této skupině jsou zařazeny zpracované nerostné suroviny, produkty chemického průmyslu, textil, stroje a dopravní prostředky. Obchod se službami je dále rozčleněn do 13 podskupin dle odvětví, ve kterém jsou služby nabízeny. Světový obchod se však rozděluje do tří základních skupin:

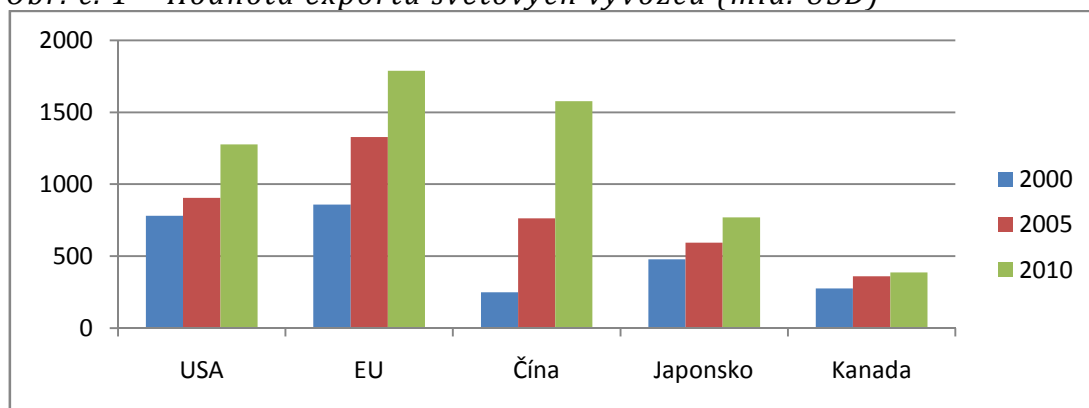
- Obchod se zemědělskými produkty
- Obchod s palivy a surovinami
- Obchod se zpracovatelskými produkty

V 21. století měl největší rozvoj obchod průmyslové produkce. Příčinami tohoto rozmachu můžou být depreciace dolaru, rostoucí podíl produktů s přidanou hodnotou ve světovém obchodu a v neposlední řadě růst cen základních surovin a paliv, které ovlivnily především energetické krize. Struktura exportu je značně rozdílná dle jednotlivých regionů světa. Export se zpracovatelskými produkty dominuje hlavně ve vyspělých zemích. Zatímco export se zemědělskými produkty a palivy převažuje v rozvojových ekonomikách. Struktura importu je po celém světě, až na případné výjimky Středního východu stejná. Hlavní podíl zaujímá dovoz zpracovaných produktů a to ve výši 65-80%, dále následuje podíl paliv a nerostných surovin, který se pohybuje okolo 10-25% a posledním podílem, který se pohybuje v rozmezí 6-15% jsou agrární a potravinářské produkty. Sledování komoditní struktury, tedy znalost s čím jednotlivé ekonomiky obchodují je důležité pro budoucí odhad mezinárodního obchodu.

1.6. Teritoriální struktura obchodu

Do světového obchodu se zapojuje přes 80% zemí. Zastoupení zemí, které jsou největšími světovými exportéry a importéry se za poslední roky příliš nemění. Na následujících obr. č. 5 a 6 je vyobrazeno prvních pět dominantních subjektů ve světovém exportu: Evropská unie, Čína, USA a Japonsko a Kanada.

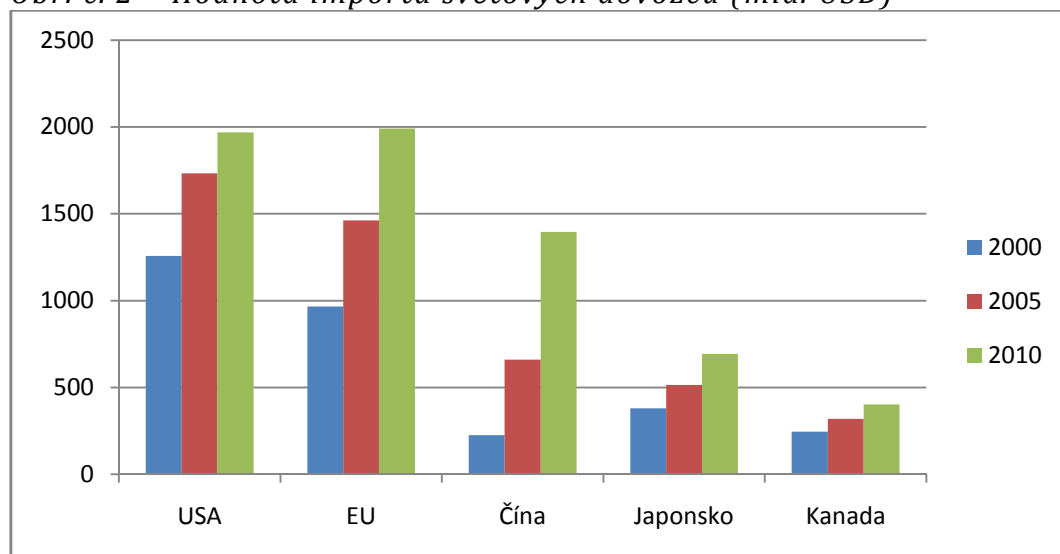
Obr. č. 1 – Hodnota exportu světových vývozců (mld. USD)

Zdroj: vlastní zpracování 2014, [19,24, 29]

První příčku zaujímal ve vyobrazených letech Evropská unie. Hodnota jejího exportu za poslední desetiletí vzrostla z 858,8 mld. USD na 1788 mld. USD. Za Evropskou unii byly Spojené státy americké. Ty se na druhé příčce držely pouze v prvních dvou zmíněných letech s hodnotami exportu v roce 2000 781,1 mld. USD a následně v roce 2005 904,4 mld. USD. V posledním vyobrazeném roce 2010, zaujímal druhé místo Čína, která se z páté pozice s hodnotou 762 mld. USD vyšplhala na druhou pozici s hodnotou 1578 mld. USD a přeskočila tak USA o hodnotu 300 mld. USD na světovém exportu. Třetí pozice byla za poslední desetiletí konstantní. Poslední země, která je v obrázku uvedena, Kanada, hodnotu světové exportu držela stejně tak jako USA první dva vyobrazené roky. V roce 2000 v hodnotě 276,6 mld. USD a následně v roce 2005 359,4 mld. USD. Poslední srovnávaný rok však hodnota exportu Kanady klesla až na osmou pozici s hodnotou 388 mld. USD. Oproti porovnávanému roku 2005 je sice hodnota exportu vyšší, ale Kanadu přeskočily ekonomiky, které měly větší podíl na světovém exportu, např. Ruská federace nebo Jižní Korea.

Obr. č. 2 – Hodnota importu světových dovozců (mld. USD)

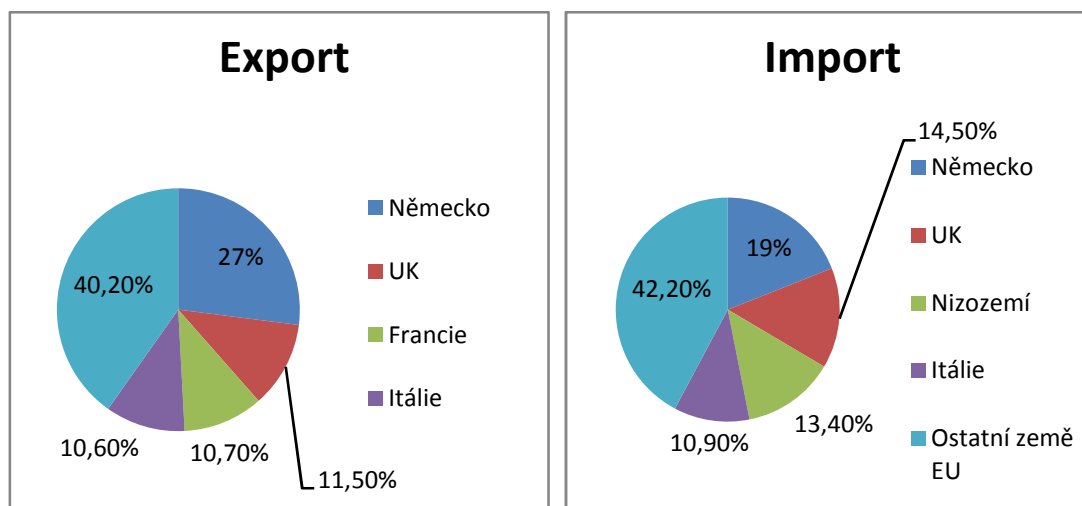
Zdroj: vlastní zpracování 2014, [19,24, 29]

Země uvedené na předních místech ve světovém importu se shodují se zeměmi, které zaujímají vedoucí postavení v exportu (liší se však pořadí zemí). Opět v prvních pozicích byly Spojené státy americké a Evropská unie. Další pozici ve světovém dovozu zaujímal Čína, která nebyla tak silně ovlivněna světovou ekonomickou krizí jako rozvinuté ekonomiky. Čína se roku 2001 připojila ke Světové obchodní organizaci,

čímž se jí otevřela možnost většího zapojení k světovému trhu. Od toho se odrážel růst vývozu, který v roce 2000 zaujímal hodnotu světového vývozu 225,1 mld. USD, ale roku 2005 už stoupl na hodnotu 660 mld. USD světového vývozu a dále rostl na hodnotu 1395 mld. USD, čímž se dostal opět do nejsilnější trojice importérů. Čínský export se stal zdrojem devizových příjmů. Následně v Číně došlo ke snížení celní sazby z 15,3% na 9,8% a mohla být povolena liberalizace obchodu snížením množství kvót, dovozních cel atd. Tím za poslední desetiletí zahraniční obchod Číny vzrostl z 500 mld. dolarů na 2,97 trilionu dolaru. To vše napomohlo čínské ekonomice, zavedl se akciový trh a rozvinul se bankovní systém. **V roce 2009 se stala Čína největším světovým exportérem v Asii, protože získala největší podíl na světovém vývozu.** Predikce pro tuto ekonomiku byly opět pozitivní, protože byla považována za velice stabilní ekonomiku. Kanada v roce 2010 vykazovala opět vyšší hodnoty s porovnávaným rokem 2005, ale v žebříčku dominantních importérů klesla na sedmou pozici.

V předešlém textu byla Evropská unie pojata za jeden ekonomický subjekt. Následující text uvádí míru zapojení do světového obchodu nejvíce dominantních zemí v rámci Evropské Unie.

Obr. č. 3 – Podíl vybraných zemí EU na vývozu a dovozu EU.

Zdroj: vlastní zpracování 2014, [15]

Ve vývozu a dovozu EU mělo největší zastoupení Německo a to 27% na vývozu EU, což zaujímal hodnotu 430,5 mld. EUR a 19% na dovozu EU v hodnotě

328,3 mld. EUR. Dále se zde na vývozu podílely: Spojené království, které zaujímalo 11,5% v hodnotě 178,9 mld. EUR, Francie s 10,7% v hodnotě 166,8 mld. EUR a Itálie s 10,6% v hodnotě 165,4 mld. EUR. U dovozu bylo zastoupení podobné. Po Německu bylo v žebříčku Spojené království s 14,5%, v hodnotě 248,7 mld. EUR následovalo ho Nizozemsko, které se podílelo 13,4% na dovozu v hodnotě 230,3 mld. EUR a opět poslední místo zaujímala Itálie s 10,9% v hodnotě 187 mld. EUR. [15, údaje pro rok 2010]. [15]

Nejvíce se v roce 2010 vyváželo z EU do Švýcarska, kde u vývozu došlo v následujícím roce ke zvýšení o 26,2%, dále do Ruské federace, kde zvýšení bylo o něco mírnější a to 25,9%. Vývoz do USA měl rostoucí tendenci, avšak pomalého rázu. Meziročně vývoz z EU do USA vzrostl v roce 2011 o 7,6%. I tak byly Spojené státy americké důležitým obchodním partnerem EU. Dalším důležitým obchodním partnerem pro EU byla Čína v souvislosti s vývozem i dovozem. Nejčastější dovážené komodity do Číny byly stroje a dopravní prostředky. Pokud jde o dovoz, bylo zde stejné zastoupení dominantních obchodních partnerů. Bylo zde ale důležité zmínit, že Ruská federace přeskočila významného obchodního partnera – USA a to díky nárůstu dovozu nerostných paliv a maziv, které v roce 2011 představovaly 78,9% z celkového dovozu z Ruské federace. [15]

1.7. Zahraničně obchodní politika

Zahraničně obchodní politika je synonymem obchodní politiky státu, která je definována jako souhrn záměrů, strategií, opatření, nástrojů, smluv a institucí, jejichž prostřednictvím vlády států ovlivňují zahraničně obchodní vztahy podnikatelských subjektů a vnitřní ekonomický vývoj národního hospodářství.[1]

Zahraničně obchodní politika působí na realizaci obchodu a také souvisí se stupněm otevřenosti národních ekonomik a s jejich zapojením. Zde jsou stanoveny dva základní přístupy ekonomik.

První, liberalismus, směřuje k otevřenosti a volnosti obchodu. Tento směr byl prosazován především Adamem Smithem. Liberalismus spočívá v odstranění překážek obchodu jak už v tarifního a netarifního charakteru nebo celkového odstranění

proexportních podpor státu. Cílem je dosáhnout volné zahraniční výměny bez zásahu státu. Přínosy, které liberální směr přináší, jsou například:

- Vyšší konkurence, která vyvíjí tlak na kvalitu a cenu produktů
- Rozšířené spotřebitelské možnosti
- Přejchod na hromadnou výrobu, kde jsou sníženy jednotkové náklady
- Růst specializace a umožnění prosazování komparativních výhod

Druhý směr, protekcionismus je opak liberalismu. Chrání domácí trh před vnějšími vlivy pomocí nástrojů a opatření. Tyto nástroje v zahraničním obchodu dále dělíme na smluvní a autonomní. Autonomní nástroje jsou jednostranná opatření ze strany suverénní ekonomiky. Do této skupiny se řadí veškerá cla, množstevní omezení či embarga, subvence nebo antidumpingové řízení. Druhá skupina nástrojů, smluvní, je založena na dohodě mezi zeměmi. Dohody mohou být bilaterální, vícestranné a mnohostranné. Jako příklad je možné uvést mnohostranné dohody WTO, jejichž cílem je dodržování základních cílů WTO. Mezi vícestranné dohody se řadí dohody o volném obchodu. Poslední kategorie bilaterálních dohod je tvořena jak dohodami o volném obchodu tak i o ekonomické spolupráci.

V současnosti se protekcionismus uplatňuje zcela výjimečně. V převažující části světa je tedy preferován liberalismus. S tím bylo spojeno i založení Světové obchodní organizace, která se mimo jiné zaměřuje na liberalizaci obchodních vztahů.

2. SVĚTOVÁ OBCHODNÍ ORGANIZACE

Tato kapitola obsahuje základní informace o Světové obchodní organizaci (World Trade Organization – dále jen WTO). Jedná se o mezinárodní instituci globálního rozsahu sídlící v Ženevě, která má za úkol vytvářet podmínky pro liberalizaci mezinárodního obchodu, pravidla mezinárodního obchodu a také zajistit jejich dodržování. Organizace začala fungovat od 1. ledna 1995, počátky jsou však spjaté s rokem předešlým, kdy vrcholilo Uruguayské kolo vyjednávání v rámci Všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT), kde se jednotlivé zúčastněné země domluvily na zřízení této organizace. V současné době (březen 2014) je připojeno k WTO 159 členských zemí. [5]

Mnohostranné dohody, které jsou pro WTO stěžejní se zabývají převážně obchodem se zbožím, obchodem se službami a právy k duševnímu vlastnictví. Od počátku bylo schváleno více než 60 mnohostranných dohod. Mezi základní patří GATT 1994, dále Všeobecná dohoda o obchodu se službami (GATS) a Dohoda o duševním vlastnictví v oblasti obchodu (TRIPS). K mnohostranným dohodám se dále připojují listiny koncesí, které stanovují pro každou členskou zemi právní podmínky pro zahraniční obchod. Jako další WTO stanovuje i vícestranné dohody, které platí jak pro některé členské státy, tak jsou i zahrnuty některé nečlenské státy. [2]

2.1. Principy WTO

Světová obchodní organizace je založena na základě pěti deklarovaných principů fungování obchodního systému. Obecná ekonomická teorie sem řadí tyto principy: [4]

- nediskriminace,
- liberalizace,
- předvídatelnosti,
- konkurence,
- výhodnější zacházení pro rozvojové země.

První princip je založen na tzv. všeobecné doložce nejvyšších výhod (MFN). Základem je, že členská země nesmí diskriminovat či znevýhodňovat jiné obchodní partnery, státy. Dále je zde zahrnut princip národního zacházení, který staví domácí a zahraniční výrobky na stejnou úroveň. Druhý princip liberalizace spočívá v odstraňování všech

bariér, jak tarifních tak i netarifních, v rámci obchodu. Následující princip zdůrazňuje nejen předvídatelnost, ale také transparentnost. Zakládá se na neměnnosti obchodních podmínek pro partnery, se kterými daný stát obchoduje. Předposlední princip konkurence, je založen na podpoře spravedlivé hospodářské soutěže. Jako poslední zde náleží podpora rozvojových zemí hospodářsky rozvinutými zeměmi.[5]

2.2. Funkce a cíle WTO

Mezi základní funkce této mezinárodní organizace spadá především správa obchodních dohod v rámci Světové obchodní organizace, fórum obchodních jednání o liberalizaci obchodu, zpracování obchodních sporů a sledování národních politik. Dále je zde pomoc pro rozvojové země a spolupráce s jinými mezinárodními organizacemi.[6] Z toho plynou i cíle pro mezinárodní obchod. Důležitý cíl WTO ve spojení s mezinárodním obchodem je liberalizace světového trhu omezováním protekcionismu a poskytováním volného prostoru pro obchod a jednání mezi jednotlivými členskými zeměmi. Dále se WTO snaží v mezinárodním měřítku o zvýšení životní úrovně, růst efektivní poptávky a reálného důchodu, snížení nezaměstnanosti a o globální trvalý rozvoj. Mezinárodní obchod a jednání je proto pečlivě monitorován a analyzován.[6]

2.3. Ministerské konference WTO

Od počátků založení Světové obchodní organizace proběhlo několik ministerských konferencí. První proběhla v Singapuru roku 1996, kde byly hlavním tématem vztahy mezi obchodem a hospodářskou soutěží. O dva roky později proběhly konference v Ženevě a Seattlu, avšak ani jedna zásadně nezasáhla do světového dění. [5]

Naopak v listopadu roku 2001 byla uskutečněna čtvrtá ministerská konference v katarském městě Dóha. Ta spustila jednání o mnohostranném jednání rozvojové agendy. Jednalo se především o značně velkou podporu rozvojových zemí. To bylo podpořeno těmito rozhodnutími. Byl znovu potvrzen dlouhodobý závazek pro vybudování tržně orientovaného obchodního systému pro oblast zemědělství. To spočívalo ve snížení a postupném odstraňování vývozních dotací a dotací domácích podpor, které narušují obchod. V oblasti služeb se jednalo o souhrnnou liberalizaci a rozvoj trhu. Dále bylo pro rozvojové země rozhodnuto o snížení nebo totálním odstranění celních tarifů pro nezemědělské výrobky (hlavně tarifní eskalace –

uplatňování vyšších dovozních cel na polotovary než na suroviny). To bylo stanoveno v v reformě NAMA. Dalšími náměty konference byly aspekty týkající se práv duševního vlastnictví. Tato oblast se zaměřila na výzkum léků a jejich vývoj, dále na registraci zeměpisného označení pro vína a lihoviny.

Další oblasti rozvojové agendy jsou zaměřené na elektronický obchod, transparentnost při zavádění veřejných zakázek, usnadnění obchodu, životní prostředí a mnoho dalších.
[6]

Následující ministerská konference proběhla roku 2005 v mexickém Cancúnu. Zde byly probírány hlavně obchodní vztahy mezi rozvojovými a rozvinutými zeměmi. První den začalo jednání o obchodu s bavlnou z afrických zemí. Další dny byly přijaty nové členské země - Nepál a Kambodža. Závěry konference byly nakonec negativní, protože nastal rozpor mezi zeměmi.

Dohoda z Dóha se stala významným cílem WTO. Byla řešena v nadcházejících letech, většinou však negativně, neboť rozvinuté země nepřistoupily na dohody o zvláštním zacházení nejméně rozvinutých zemí a rozvojové země tudíž neměly možnost se zapojit do globálního mezinárodního obchodu, který by jim umožnil rozvoj. První úspěch byl zaznamenán v roce 2008 na zasedání v Ženevě, kde došlo ke kompromisnímu řešení. Na jedné straně Evropské unie a Spojených států amerických a na druhé straně Čína s Indií.

Vývoj mezinárodního obchodu ovlivňují nejen aktivity WTO, ale především mezinárodní ekonomická situace. Vývoj světové ekonomiky v období 2000 – 2012 a jeho dopady na mezinárodní obchod jsou obsahem následujících kapitol.

3. VÝVOJ SVĚTOVÉ EKONOMIKY V OBDOBÍ 1998 – 2012

Tato kapitola je zaměřena na vývoj světové ekonomiky v období od roku 1998. Nejvýznamnějším obdobím v současné světové ekonomice, jsou však bez pochyby devadesátá léta, kdy dochází k radikálním změnám. Světový obchod je ovlivňován novými mechanizmy, segmentací a rozvíjející se globalizací světové ekonomiky.

3.1. Období 1998 - 2000

Počáteční rok uvedeného období byl charakterizován technologickou bublinou a následně ekonomickou krizí, kterou vyvolalo její prasknutí. Technologická bublina začala roku 1998 převážně na amerických trzích. Zde došlo k rapidnímu rozvoji internetových firem, a vyhledavačů jako je například eBay, Yahoo a také i zrození Googlu. Jako další podnět bubliny byl celosvětový boom v mobilní komunikaci. To vše vedlo k velké vidině zisku. Návrstnost investic byla vypočítaná do pěti až deseti let a jelikož v USA vlastní 80% domácností akcie, investoval téměř každý. Přehnaná euforie však byla osudná. Roku 2000 technologická bublina splaskla a následoval ohromný pád technologických akcií, jejichž hodnota nebyla žádným způsobem podložena. To vše je možno sledovat na obrázku č. 4, který zachycuje index NASDAQ, který zastupuje vývoj třetí největší elektronické burzy na světě a je měřen dle tržní kapitalizace kótovaných akciových společností.

Obr. č. 4 – Vývoj indexu NASDAQ

Zdroj: [11]

Do roku 1998 byl mírný růst ekonomiky. Od roku 1999 však nastal závratný růst ekonomiky až o 2500 bodů, který však nevyjadřoval skutečnou hodnotu společností

obchodovaných na americké burze a byl vyvolán pouze technologickou bublinou. O rok později, po splasknutí bubliny, index opět upadal o 50% do původního stavu jako před boomem. To však mělo fatální následky. Německý „Nový trh“ se propadnul o 96%, což vedlo k jeho krachu a v rámci USA index NASDAQ 100 ztrácí 80% své hodnoty, což je pociťováno i v dnešní době. [11]

3.2. Období 2001- 2004

Ekonomika USA se vypořádávala s problémy zapříčiněnými prasknutím technologické bubliny. Následně však utrpěla několik závažných ran. Významnou negativní událostí byly teroristické útoky dne 11. září 2001 na Světové obchodní centrum v New Yorku. Teroristický útok byl vyčíslen na podobnou částku, jako účast USA ve druhé světové válce, ale i přesto se analytici shodli, že útoky nebyly jedinou příčinou následující recese ekonomiky USA.

Dopady se projeví v podražení světové dopravy i pojištění přepravovaných osob. Obrovských ztrát tudíž dosáhly americké letecké společnosti a nastal kolaps cestovního ruchu v USA i v Evropě. Dále se zde projevil rostoucí deficit státního rozpočtu USA, což mělo za následek růst inflace a další znehodnocení dolaru vůči euru.

Další příčinou problémů ekonomiky USA v uvedeném období byly účetní problémy významných amerických společností, např. energetické společnosti Enron. Do roku 2001 byla společnost uznávána a označována za nejvíce inovativní společnost Ameriky a dosahovala až 111 mld. dolarů aktiv. Tento gigant odstartoval „účetní machinace“, které spočívaly v nadhodnocování svých akcií, zkreslování účetních informací a machinace s majetkem firem, což se projevilo v roce 2002.

Akcie společnosti se propadly z 90 dolarů na pouhých 61 centů. To vedlo ke krachu, a proto byla společnost předána do konkurzu, ze kterého byla následně roku 2002 vyřazena pro podvody. S tím souvisí i odchod auditorské společnosti Arthur Andersen, která se podílela na podvodech ve společnosti Enron. [12]

Negativní dopad zde byl převážně morálního rázu. Převládala zde nejistota investorů a nedůvěra v účetnictví amerických firem zainteresovaných v internetovém rozmachu.

Poslední událostí v období 2001 - 2004 bylo upravení úrokové sazby v USA. Zde zasáhla Americká centrální banka (Federal reservation systém – FED), pod vedením

ekonomu Alana Greenspana. Ten během jednoho roku snížil základní úrokovou sazbu z 6,50% na 1,75%. Byla to jedna z nejnižších úrokových sazeb v historii USA. Ekonomika byla oživena levnými úvěry, které pomohly mnoha společnostem i spotřebitelům. Ekonomika USA se vyrovnávala s následky technologické bubliny a došlo k růstu HDP v následujících letech. Bohužel čerpání spotřebitelských úvěrů přešlo v nákupní horečku. Domácnosti utrácely za spotřební zboží převážně automobily, elektroniku nebo nábytek. Díky vysokému kurzu dolaru však došlo k růstu poptávky po zahraničním dovozu do USA. V konečném důsledku to vyústilo roku 2004, kdy se vytvořil deficit obchodní bilance ve výši 612mld. dolarů. Důsledek poklesu obchodní bilance došlo následně k pádu dolaru na světovém měnovém trhu. Dalším trhem, kde rostla významně poptávka, byl trh s nemovitostmi. Pokles úrokové míry ovlivnil i hypoteční úrokové sazby, které se dle doby fixace pohybovaly v rozmezí 3,5% - 5,5%. To vedlo k odstartování následující etapy, kdy se USA začaly potýkat s problematikou hypoteční krize. [11]

3.3. Období 2005 - 2007

Následující období se potýkalo hlavně problematiky hypoteční krize. Z předešlého období byly zachovány nízké úrokové sazby. Proto spotřebitelé začali masově žádat o hypotéky. Banky podcenily kontrolu bonity, tudíž spotřebitelé, kteří později nebyli schopni splácet úvěr, měli v této době možnost úvěr získat. Počet prodaných nemovitostí rostl meziročně o 9%, počet obyvatel USA však o pouhé 1% a jejich nominální platy o 4%. Rostly však pouze ceny nemovitostí, ne však příjmy domácností a začala se zde tvořit nová bublina, která byla financována na dluh a to výši 180 mld. dolarů. To byla však pouze jedna část – pořízení nových nemovitostí od roku 2002 do roku 2005. Vedle toho stála druhá bublina, která byla na objem menší a byla tvořena existujícími domy v průměrné hodnotě 400mld dolarů od roku 2004 do roku 2007.

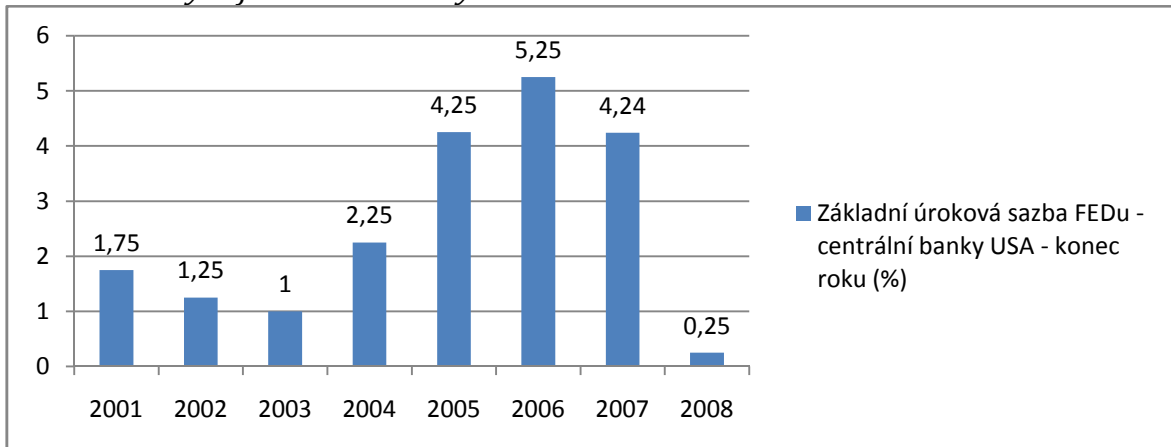
Roku 2005 FED záměrně upravil hodnotu úrokové sazby. Následovalo pomalé zvyšování, což mělo za následky zvyšování hypotečních úrokových sazeb. V roce 2006 hypoteční bublina praskla. V následujících bodech jsou shrnuty následky prasknutí bubliny v USA:

- pokles žádostí o hypotéku a zájmu o nákup nemovitostí

- růst cen nemovitosti
- růst prodejní doby nemovitostí
- finanční tíseň nejméně bonitních domácností

Na obr. č. 5 můžete vidět vývoj základní úrokové sazby od roku 2001 do roku 2008.

Obr. č. 5 – Vývoj úrokové sazby

Zdroj: U. S. Federal Reserve + euroekonom.cz

Roku 2007 vyústila krize. Došlo ke snižování výdajů na spotřební zboží, některé domácnosti přestaly splácet, což vedlo k finanční tísní i v bankovním sektoru. Finanční instituce potřebovaly hotovost, ale té se nedostávalo, když se snažily zastavené nemovitosti prodat. Banky se tudíž dostávaly do finančních problémů, navzájem si nedůvěřovaly, což vzbudilo i nedůvěru klientů, kteří začali vybírat své vklady. To mělo celosvětové následky. Nejprve začaly krachovat bankovní instituce v USA, dále i v Asii a Evropě. To vše vedlo k odstartování celosvětové ekonomické krize, která vládla na trzích do roku 2012.

3.4. Období 2007 – 2009

Uvedené období začalo propuknutím světové krize, která je občas nazývána jako Velká recese a srovnává se s Velkou depresí z 30. let 20. Století. K hlavním příčinám této krize patří:[2]

1. Zásahy americké centrální banky do monetární politiky
2. Neuvážené chování spotřebitelů ve vyspělých zemích

3. Hypoteční krize v USA
4. Nadhodnocování cenných papírů
5. Závislost rozvojových zemí na vývozu a finanční pomoci od rozvinutých zemí

Světová krize a její průběh byl dále rozdělen do dvou etap. První etapě došlo ke světové finanční krizi, druhá etapa byla definována jako globální ekonomická krize.

Finanční krize byla důsledkem hypoteční krize USA z roku 2008. Řadí se do tzv. systematických krizí, kde krize nezasahuje pouze jeden sektor, ale je kombinací dluhových, měnových a bankovních problémů. Dle MMF jsou systematické krize definovány jako, *„potencionálně vážné poruchy finančních trhů, které tím, že narušují efektivní fungování trhů, mohou mít velké nepříznivé dopady na reálnou ekonomiku.“* [2, s. 5].

V roce 2007 praskla hypoteční bublina, což mělo za následek roku 2008 bankrot významných bank v USA (Ameriquest, Lehman brothers Countrywide financial), ve Velké Británii (Nothern Rock), ale i na Islandu (Glitnir, Landsbanki a Kaupthing), kde aktiva bank představovala až desetinásobek HDP země. Dále došlo k „zamrznutí“ finančních trhů. Další subjekty, které se potýkaly s problémy, byly světové burzy. Mezi největší se řadí pokles na Islandské burze, který byl až ve výši 90%, dále burza v USA, která pocítila pokles o necelých 30%. Pro Evropskou burzu a burzu v Japonsku znamenala finanční krize pokles kolem 20%.

Další problém nastal s hodnotou měn. To nejvíce pocítila islandská měna, která oproti euru klesla o 100% a oproti dolaru začala být dotována islandskou centrální bankou. Další země, která pocítila pokles měny, byly Spojené státy americké, opět v důsledku hypoteční bubliny. Dále Eurozóna, kde euro bylo ovlivněno finanční krizí Řecka a Itálie a v poslední řadě k znehodnocení měny v Rusku ve spojení odlivu kapitálu během krize. Dopady světové krize na mezinárodní obchod jsou uvedené v kapitole 4.

3.5. Období 2010 – 2012

V uvedeném období pokračovala globální ekonomická krize. Krize se definuje jako asymetrická. Toto označení bylo z důvodu, že největší problémy ekonomik byly v rozvinutých zemích (USA a Island), dále tranzitivní ekonomiky (Ruská federace a pobaltské republiky) a rozvojové země závislé na rozvinutých zemích. Naopak rychlé

překonání krize dokázaly mnohé země Asie či Latinské Ameriky. Tyto státy byly totiž nejméně zapojené do mezinárodních finančních trhů, a tudíž byly schopny překonat krizi v podobě poklesu poptávky či zvýšení nezaměstnanosti relativně rychle.

Globální krize působila celosvětově. Dne 28.01.2009 v USA byl schválen a prezidentem Barakem Obamou podepsán ekonomický stimulační plán v hodnotě 819mld. dolarů, který měl poskytnout pomoc fyzickým osobám a firmám v podobě snížení daní, dále financovat vývoj a budování infrastruktury a finanční pomoc obyvatelům, kteří z důvodu finanční krize přišli o zaměstnání. Na jaře téhož roku MMF předpověděl největší propad světové ekonomiky od 2. světové války a to o 1,3%. To se následně ukazovalo na krachu gigantických amerických automobilek Chrysler a General Motors.

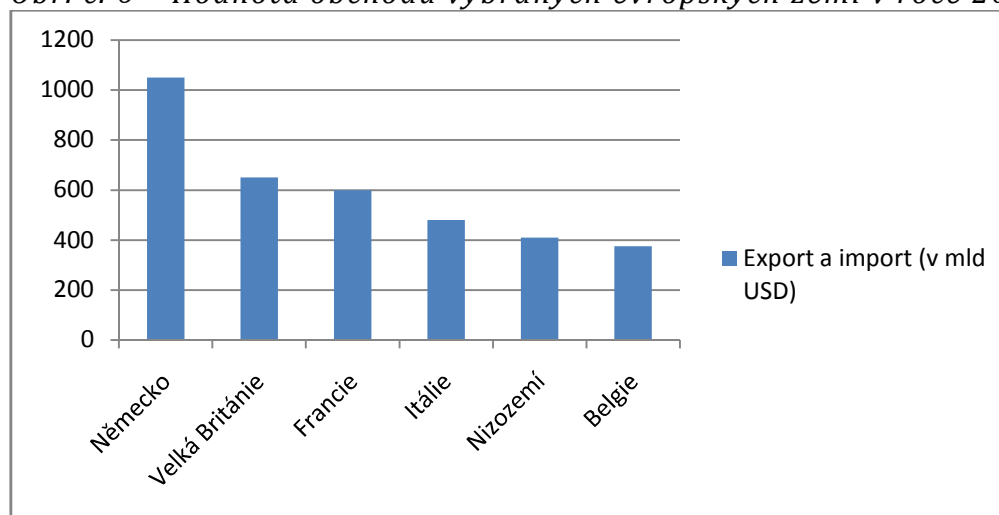
Na světovou krizi reagovalo mnoho ekonomik a institucí. Největší opatření bylo provedeno mezinárodním měnovým fondem, který zavedl protikrizové opatření. Toto opatření zahrnovalo několik hledisek. Jako první se MMF snažil o záchranu významných bank. To bylo za pomoci restrukturalizace bank, snížení úrokových sazeb na minimum a garance odkupu problémových aktiv. Druhé opatření mělo za cíl povzbudit národní ekonomiky za pomoci monetární politiky. Jednalo se o pomoc jak rozvojovým zemím, tak i rozvinutým zemím a to prostřednictvím znehodnocení národní měny, zásahů centrálních bank, nebo poskytování úvěrů nebankovním sektorům pro jejich stabilizaci. Třetí skupina opatření zastávala stejný cíl jako druhá skupina, ale za pomoci fiskální politiky. Byly zde podporovány oblasti automobilového průmyslu, stavebnictví, export nebo rozvoj infrastruktury. Poslední opatření, čtvrté, zapracovalo na znovuzískání důvěry ekonomických subjektů.

4. VÝVOJ SVĚTOVÉHO OBCHODU V OBDOBÍ 2000 - 2012

4.1. Vývoj v roce 2000

Tento rok byl pro světový obchod úspěšný. Expanze byla podpořena světovou globální produkcí a technologickou bublinou (viz kapitola 3.1) a světový obchod se zbožím vzrostl meziročně o 12%. Kromě toho došlo ke zvýšení tempa růstu světového HDP. Tudíž podíl světového obchodu se zbožím a službami dosáhl na HDP 29%. Tento podíl se od roku 1990 zvýšil o 10 procentních bodů. Hospodářský růst se projevil hlavně v zemích jihovýchodní Asie, kde došlo k nejvyššímu růstu vývozu a dovozu. Dominantním vývozcem/dovozcem je Japonsko, které svoji výrobu expandovalo do rozvojových asijských ekonomik. Dále došlo k pozoruhodnému vývoji obchodu v Číně, kde došlo k obnovení dovozu z asijských států, které byly zasaženy finanční krizí. K dalšímu oživení dochází v Latinské Americe, která byla díky finanční krizi v Brazílii ve stagnaci. Obchod v Evropě byl ovlivněn stejně tak jako v Americe telekomunikačním rozvojem. Obchod s telekomunikačním zařízením tudíž vzrostl o 10% oproti ostatním průmyslovým výrobkům. Dále v roce 2000, kancelářská a telekomunikační zařízení představovala 13% dovozu v západní Evropě, zatímco v porovnání výrobky automobilového průmyslu představovaly 10%. [19]

Obr. č. 6 – Hodnota obchodu vybraných evropských zemí v roce 2000

Zdroj: vlastní zpracování 2014, [19]

V Evropě došlo k nejvyššímu nárůstu importu a exportu v Německu, kde hodnota vývozu a dovozu byla přes 1000 mld. dolarů. O druhé místo se dělí Velká Británie

a Francie, kde hodnota ochodu se pohybovala okolo 600 mld. dolarů. Další nárůst hodnoty vývozu a dovozu byl u Itálie, Nizozemí a Belgie. [19]

Tab. č. 1 – Změny ve vývoji exportu a importu v roce 2000 u největších světových exportérů a importérů (v %)

Exportéři	% změna exportu	Importéři	% změna importu
USA	11	USA	19
Německo	1	Německo	6
Japonsko	14	Japonsko	22
Francie	-1	UK	5
UK	6	Francie	4
Kanada	16	Kanada	11
Čína	28	Itálie	7
Itálie	1	Čína	36
Nizozemsko	6	Hong Kong	19

Pozn. Procentní meziroční změna je srovnání s předešlým rokem

Zdroj: vlastní zpracování 2014, [19]

Pro rok 2000 se největším vývozcem a zároveň dovozcem staly USA, kde meziroční procentuální změna byla 11% na exportu a 19% na importu. Druhé místo obsadilo Německo, které mělo nejvyšší podíl na obchodu ze západní Evropy, díky obchodu s telekomunikačním zařízením. Následovalo Japonsko, které zaujímalo místo dominantního vývozce a dovozce v Asii. Čína pro tento rok ještě nezaujímala první příčku ve světovém exportu, ale růst jejího exportu byl zřejmý.

4.2. Vývoj v roce 2001

Globální ekonomická krize, kterou pocítily především USA, ovlivnila značně světový obchod. V roce 2001 nastal prudký pokles světového obchodu a to o 1,5%. Ve spojitosti s předchozím rokem, kdy se světový obchod zvýšil o 11%, byl vývoj světového obchodu od 2. světové války negativní. Dalšími příčinami ekonomické stagnace byly účetní skandály amerických společností, které jsou popsány v kapitole 3.2. Nejvyšší pokles obchodu nastal v prodeji osobních počítačů, mobilních telefonů a osobních automobilů. Tento propad měl negativní dopad na ekonomiky v Asii, které si vybudovaly IT odvětví a začaly s jeho specializací. Jednalo se především o Tchaj-wan nebo Singapur. Dále byla v roce, snížena celosvětově výroba o 1%, což byl první pokles od roku 1982. Obchod s průmyslovým zbožím klesl téměř o 3%, ale naopak obchod se zemědělskými výrobky vzrostl o 1,5%. Toto zvýšení bylo reakcí na zotavení se

latinskoamerických zemí. Vývoj obchodu v rozvojových zemích, byl stimulován především nižší poptávkou průmyslových ekonomik, což se odrazilo od situace obchodu s IT a palivy. [20]

Tab. č. 2 – Změny ve vývoji exportu a importu v roce 2001 u největších světových exportérů a importérů (v %)

Exportéři	% změna exportu	Importéři	% změna importu
USA	-6	USA	-6
Německo	3	Německo	-1
Japonsko	-16	Japonsko	-8
Francie	-1	UK	-3
UK	-4	Francie	-2
Čína	7	Čína	8
Kanada	-6	Itálie	-2
Itálie	0	Kanada	-7
Nizozemsko	-2	Nizozemsko	-5

Pozn. Procentní meziroční změna je srovnání s předešlým rokem

Zdroj: vlastní zpracování 2014, [20]

Z tab. č. 2 je zřejmé, že pozici dominantních exportérů a importérů si udržely stejné země jako v předchozím roce. Ovšem jsou zde vidět procentní meziroční změny exportu a importu, které vykazovaly pokles exportu a importu. Spojené státy americké snížily hodnotu z 781,1 mld. USD na 730,8 mld. USD. I přesto se udržely na první pozici v tabulce světových exportérů i importérů. Největší meziroční změnu vykazovalo Japonsko. Hodnota exportu byla snížena o 157,4 mld. USD a hodnota importu o 47,7 mld. USD. Situaci v roce 2001 nejlépe ustála Čína, která jako jediná nevykazovala červená čísla ani v exportu ani v importu. Čínská ekonomika zvýšila hodnotu vývozu z 249,3 mld. USD na 266,2 mld. USD a tak díky zápornému tempu vývoje ostatních ekonomik se posunula o jednu příčku výš, před Kanadu. Podobnou změnu bylo možné vidět i u dovozu, kde Čína zvýšila hodnotu dovozu o 18,5 mld. USD, a též se posunula do vyšších pozic v tabulce dominantních importérů.

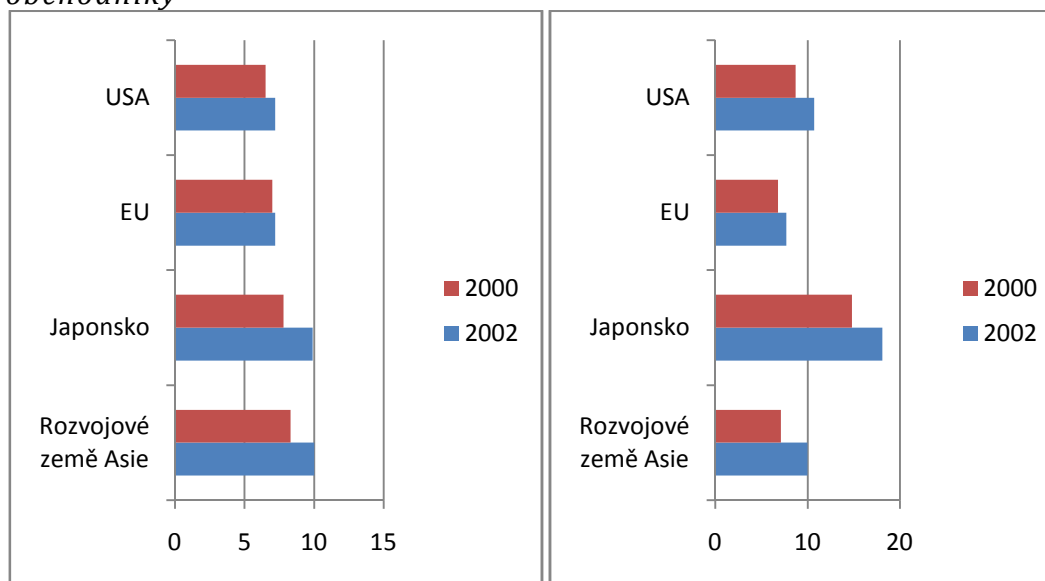
4.3. Vývoj v roce 2002

V roce 2002 se světový obchod zotavil ze svého strmého poklesu v roce 2001. Světový obchod se nejvíce rozšířil v prvním až třetím čtvrtletí, kde následovně došlo ke stagnaci. Z oživení světového obchodu těžily nejvíce rozvojové země Asie a USA. Západní

Evropa a Latinská Amerika však pozitivní vývoj světového obchodu brzdí. V období došlo ke změně směnného kurzu a vývoji cen, což mělo vliv na obchodní toky. Změny směnného kurzu ovlivnily konkurenceschopnost obchodníků. Došlo k znehodnocení amerického dolaru. Naopak západní evropské měny posílily o 6% vůči dolaru. Asijská měna ve srovnání s dolarem zůstává v průměru a jediný nárůst byl zaznamenán u paliva, kde ceny přispěly k celkovému zvýšení cen světového obchodu za rok 2002. Mezi hlavní rysy světového obchodu v popisovaném roce patřilo: [21]

- Kombinace poklesu vývozu a růstu dovozu v USA, která vede ke zvýšení obchodního deficitu
- Expanze Číny a jejího obchodu (viz obr č. 9)
- Růst obchodu s chemikáliemi a rozvoj farmaceutického obchodu
- Stabilní nárůst počtu regionálních obchodních dohod

Obr. č. 7 – Porovnání podílu Číny na exportu a importu s hlavními obchodníky

Zdroj: vlastní zpracování 2014, [21]

Všechny tři sektory obchodu: zemědělství, výroba a těžba, ve světové ekonomice zaznamenaly pozitivní, i když mírný růst produkce. Opět se dostává do popředí obchod s automobily. Nejdynamičtější expanze byla v Západní a Východní Evropě a Asii. Světový vývoz automobilů byl zastoupen téměř polovinou z Evropské unie, kde samotně vzrostl o 10%. V kombinaci liberalizace obchodu, která vedla ke snížení

domácí ceny automobilů, rostoucí přímé zahraniční investice v automobilovém odvětví a silnou domácí poptávkou, vedlo k expanzi v importu automobilového průmyslu v Číně. To zvedlo dovoz Číny o 42%, což zaujímá 1% ze světového obchodu. Další silné oživení automobilového průmyslu bylo v Austrálii o 18%, v Japonsku o 7%, Jižní Korea o 49% a na Novém Zélandu o 38%. Další odvětví, které expandovalo v roce 2002, byl obchod s oblečením. To vzrostlo o 4% a hodnota světového obchodu s oblečením byla ve výši 200 mld. USD, což představovalo 3,2% celkového světového obchodu. Hlavními dovozci obchodu byly západní Evropa, USA a Japonsko, které zaujímaly okolo 4/5 světového dovozu.

Tab. č. 3 – Změny ve vývoji exportu a importu v roce 2002 u největších světových exportérů a importérů (v %)

Exportéři	% změna exportu	Importéři	% změna importu
USA	-5	USA	2
Německo	7	Německo	2
Japonsko	3	UK	4
Francie	3	Japonsko	-3
Čína	22	Francie	0
UK	3	Čína	21
Kanada	-3	Itálie	4
Itálie	4	Kanada	0
Nizozemsko	6	Nizozemsko	5

Pozn. Procentní meziroční změna je srovnání s předešlým rokem

Zdroj: vlastní zpracování 2014, [21]

Z tab. č. 3 je opět vidět zastoupení nejsilnějších exportérů a importérů. V roce 2002 meziroční změny obchodu nevykazovaly červená čísla, až na určité výjimky. Největší změna, kterou lze vidět byla změna postavení Číny. Vývoz a dovoz Číny od roku 2000 vzrostl o 30%, zatímco světový obchod stagnoval. Čína se tudíž stala čtvrtým největším exportérem a importérem zboží (pokud se státy EU počítají za jeden subjekt). Hodnota jejího exportu vzrostla z 266,2 mld. USD na 325,6 mld. USD, což vykazovalo největší meziroční změnu v rámci dominantních exportérů. To samé lze popsat u dovozu Číny. Hodnota dovozu vzrostla o 85,7 mld. USD, což představovalo opět největší meziroční změny v rámci dovozu.

4.4. Vývoj v roce 2003

V roce 2003 došlo k posílení světového obchodu, čemuž pomohla především řízená expanze poptávky Spojených států amerických a východní Asie. Dále došlo ke zvýšení cen komodit, zejména u pohonných hmot, což přispělo k oživení obchodu s ropou. Hlavní vývozcí byly na Středním východě a ve státech severní Afriky. V popisujícím roce nastala také značná změna v komoditní struktuře. Po splasknutí technologické bubliny v roce 2002 zaostal obchod s kancelářským a telekomunikačním zařízením. Tento obchod představoval v minulých letech nejdynamičtější odvětví. Další aspekt ve změně komoditní struktury byl rozvoj obchodu s chemikáliemi, který započal v minulém roce. Příčina zvýšení vývozu chemikálií spočívala s rozvojem a vyšší poptávkou po farmaceutické výrobě. Hlavní rysy světového obchodu v roce 2003 byly obdobné jako v předešlém roce. V USA pokračovalo prohlubování obchodního deficitu a všechny světové regiony mimo Severní Ameriky zaznamenávaly přebytek bilance zboží a služeb. O další vzestup se jednalo v tomto roce v Číně, což vedlo ke změně obchodních toků v Asii. Byla zde zavedena nová dělba práce a rozvinuté ekonomiky - například Japonsko, neexportovalo už hotové výrobky do Severní Ameriky a západní Evropy, ale posílalo komponenty výrobků do Číny, která je díky levné pracovní síle dopracovala a pomocí poboček je Japonsko dále posílalo na západní trhy. Celkový vývoj světového obchodu byl pozitivního charakteru, jelikož došlo za poslední 3 roky k oživení světové ekonomiky. To se odrazilo na meziroční změně obchodu, která dosahovala nejvyšších hodnot za poslední období. [22]

Tab. č. 4 - Změny ve vývoji exportu a importu v roce 2004 u největších světových exportérů a importérů (v %)

Exportéři	% změna exportu	Importéři	% změna importu
Německo	22	USA	9
USA	4	Německo	23
Japonsko	13	Čína	40
Čína	34	UK	13
Francie	17	Francie	19
UK	9	Japonsko	14
Nizozemsko	20	Itálie	18
Itálie	15	Nizozemsko	20
Kanada	8	Kanada	8

Pozn. Procentní meziroční změna je srovnání s předešlým rokem

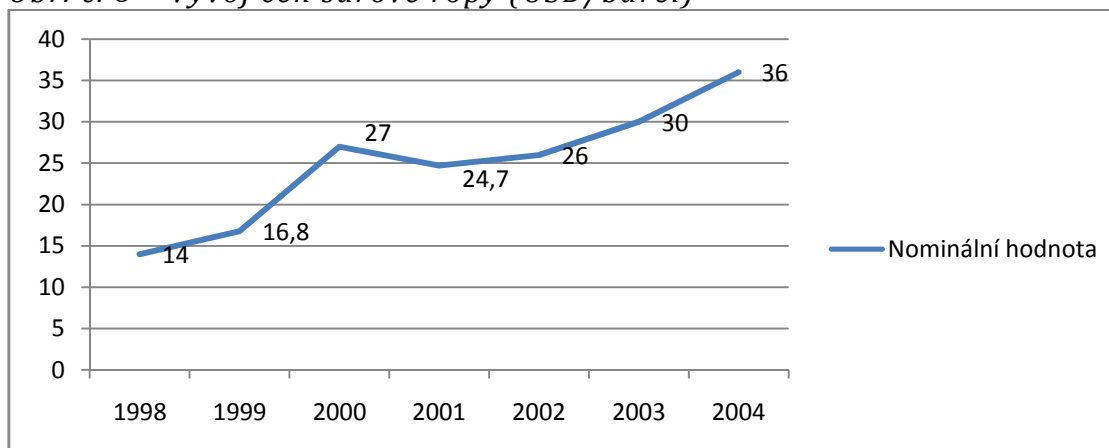
Zdroj: vlastní zpracování 2014, [22]

Hlavním exportérem v roce 2003 se stalo Německo, které vykázalo růst svého exportu o 22% ve srovnání s předchozím rokem. Rychlý růst exportu vedl k tomu, že Německo v umístění ve světovém exportu předstihlo USA. Hodnota německého exportu vzrostla z 613,1 mld. USD na 748,3 mld. USD, což bylo zvýšení o 135,2 mld. USD, zatím co USA vykazovaly zvýšení pouze o 54,4 mld. USD. Německo také vykázalo nárůst importu, ale ne v takové míře jako u exportu. USA i v roce 2003 zůstaly v čele dominantních importérů. U čínské ekonomiky došlo opět k expanzi, jelikož čínský vývoz zboží byl dvakrát rychlejší než světový vývoz. V tomto roce Čína dále upevňovala své postavení v mezinárodním obchodě, stala se největším dovozcem zboží pro Japonsko a druhým největším dovozcem (po USA) pro Evropskou unii. Vývoj mezinárodního obchodu v roce 2003 bylo možné hodnotit pozitivně, protože žádná z významných světových ekonomik nevykázala pokles svého obchodu.

4.5. Vývoj v roce 2004

Tento rok byl velmi příznivý jak pro vývoj světové ekonomiky, tak pro světový obchod. Za první polovinu roku tempo světového obchodu se zvýšilo o 10%, ale v druhé polovině došlo ke zpomalení. Tento rok posílil i americký dolar a hlavně rostly ceny ropy na rekordní úroveň. Ceny paliv a kovů se zvýšily až o 30%. Vyšší ceny ropy napomohly rozvojem zemím, převážně Blízkému východu a africkým ekonomikám. Dále k jejich rozvoji přispělo oživení obchodu s elektronikou a kancelářským vybavením. Díky tomu rozvojové země vykazovaly 31% na světovém vývozu zboží, což byl nejvyšší podíl od roku 1950. Další růst cen nastal v oblasti zemědělských surovin a nápojů o 3 - 6% a cen potravin o 14%. Ceny průmyslového zboží se pro tento rok odhadovaly, že budou navýšené o 8,5%. [23]

Obr. č. 8 – Vývoj cen surové ropy (USD/barel)

Zdroj: vlastní zpracování, 2014, [23]

V květnu 2004 byla EU rozšířena na 25 členů, což stimulovalo obchod mezi novými a starými členy Evropské unie. Rozšířená Evropská unie se podílela 42% na obratu světového obchodu se zbožím. [23]

Tab. č. 5 – Změny ve vývoji exportu a importu v roce 2005 u největších světových exportérů a importérů (v %)

Exportéři	% změna exportu	Importéři	% změna importu
Německo	21	USA	17
USA	13	Německo	19
Čína	35	Čína	36
Japonsko	20	Francie	17
Francie	14	UK	18
Nizozemsko	21	Japonsko	19
Itálie	17	Itálie	18
UK	13	Nizozemsko	21
Kanada	16	Belgie	22

Pozn. Procentní meziroční změna je srovnání s předešlým rokem

Zdroj: vlastní zpracování 2014, [23]

Ve srovnání s posledním rokem se žebříček dominantních exportérů a importérů neměnil. Opět byl u všech ekonomik pozitivní vývoj meziroční změny exportu a importu. U vývozu stálo v čele Německo s hodnotou 912,3 mld. USD, dále USA s hodnotou o 93,5 mld. USD nižší. Na třetí pozici se posunula Čína a dosáhla, s meziroční změnou 35% vývozu, hodnoty 593,3 mld. USD na světovém vývozu. Růst obchodu se zbožím v Asii byla způsoben silnou poptávkou po americkém dovozu a v rámci vnitroasijského obchodu. Dále byl oživen obchod s elektronikou, což

napomohlo Číně stát se třetím nejsilnějším obchodníkem ve světě. U dovozu byly pozice také zachovány, USA byly v čele dominantních importérů s hodnotou 1525,5 mld. USD. Dále následovalo Německo, které si hodnotu světové dovozu zvýšilo o 115,2 mld. USD na hodnotu 716,9 mld. USD, což vykazovalo sotva polovinu hodnoty na světovém dovozu USA.

4.6. Vývoj v roce 2005

Zatímco v posledních letech světový obchod vrcholil, rok 2005 vykazoval značné zpomalení. Příčinami byly hlavně slabší ekonomická činnost v Evropě, USA, ale i v rozvíjejících trzích, jako byla Jižní Korea či Brazílie. I přes zpomalení se objem vývozu zboží zvýšil o 6%. Vývoz paliv činil 1400 mld. USD a jeho podíl na světovém vývozu zboží dosahoval na 13,8%, což byla nejvyšší úroveň téměř za dvě desetiletí. K rapidnímu zvýšení cen došlo i v oblasti kovů. Ceny železné rudy se zvýšily o 71%, uranu o 55%, zinek o 33% a měď o 28%. Dále se na vývozu podílel obchod s telekomunikačním zařízením, který vzrostl o 11%. **Byl to první nárůst světového obchodu od splasknutí technologické bubliny v roce 2001**, kdy toto odvětví předstihlo růst vyráběného zboží. Vývoz automobilů vzrostl o 6%, na čemž mělo podíl Japonsko, protože obchod s automobily v EU stagnoval. Světový vývoz zemědělských produktů vzrostl o 8% na 852 mld. USD, na čemž se podílely tři hlavní skupiny: ryby, jiné potravinářské výrobky a zemědělské výrobky. [24]

Tab. č. 6 – Změny ve vývoji exportu a importu v roce 2006 u největších světových exportérů a importérů (v %)

Exportéři	% změna exportu	Importéři	% změna importu
Německo	7	USA	14
USA	10	Německo	8
Čína	28	Čína	18
Japonsko	5	Japonsko	13
Francie	2	UK	8
Nizozemsko	13	Francie	6
UK	10	Itálie	7
Itálie	4	Nizozemsko	12
Kanada	14	Kanada	15

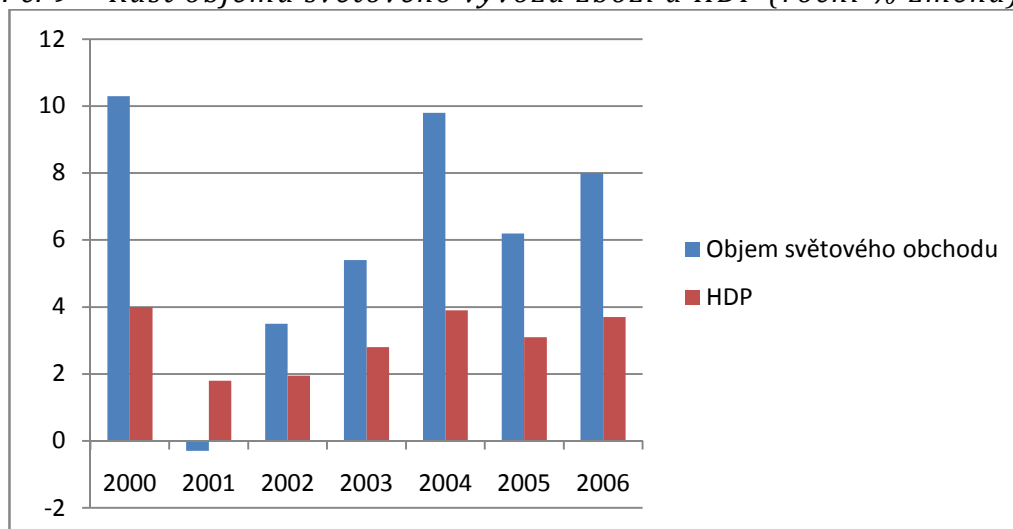
Pozn. Procentní meziroční změna je srovnání s předešlým rokem
Zdroj: vlastní zpracování 2014, [24]

Nejsilnější sestava dovozců a vývozců se pro tento rok neměnila. Německo zvýšilo podíl na světovém vývozu o 57,6 mld. USD. Dále ho následovaly Spojené státy americké s celkovou hodnotou na světovém exportu 904,4 mld. USD. U importu vznikl rozestup mezi prvními nejsilnějšími dovozci. Rozdíl mezi USA a Německem byl už téměř o 1/3, jelikož USA měly rychlejší růst dovozu a dostaly se na hodnotu světového dovozu 1732,4 mld. USD. Zatímco Německo s pomalejším růstem dosáhlo hodnoty pouze 773,8 mld. USD. Čína opět expandovala. Vyšší ceny paliva ovlivnily skoro všechny obchodníky, až na Čínu, i přestože byla Čína čistým importérem paliva, hlásila rychlejší vývoz než dovoz. Další úspěch, pro který se Čína rozhodla, bylo odstranění posledních množstevních kvót na textil do Kanady, EU a USA a posunula se tak mezi hlavní dodavatele na těchto trzích. Od roku 2001, kdy se Čína zapojila do WTO, rozšířila svou úlohu v mezinárodním obchodě. Po 3 letech se stala třetím největším obchodníkem a predikce předpovídala, že se Čína posune na druhou pozici v roce 2007.

4.7. Vývoj v roce 2006

Tento rok prokázal, že skutečný světový obchod roste rychleji než HDP. Bylo to způsobeno tím, že objem světového obchodu za rok 2006, vzrostl o 8%, zatímco světový hrubý domácí produkt zaznamenal nárůst pouze o 3,5%. To potvrzovalo trendy světového obchodu se zbožím od roku 2000. [25]

Obr. č. 9 – Růst objemu světového vývozu zboží a HDP (roční % změna)

Zdroj: vlastní zpracování, 2014, [25]

Z obr. č. 9 lze vidět, že od roku 2000 došlo až k dvojnásobnému růstu ročního objemu světového obchodu se zbožím. Příčinou pro růst v roce 2006 bylo oživení evropského vývozu, který vzrostl na 7%, tedy o 3 procentní body. Export USA vykázal růst o 11%, což převyšovalo průměrný růst světového exportu do světového vývozu a export Číny vzrostl o 22%. Čína vykazovala aktivní obchodní bilanci. V Jižní a Střední Americe bylo tempo růstu exportu a importu téměř shodné, zatímco pro země ze Společenství nezávislých států (SNS) bylo charakteristické vyšší tempo růstu dovozu než vývozu. Tyto státy vykazovaly průměrný roční růst dovozu dvakrát vyšší než růst vývozu. Celkový světový import v roce 2006 vzrostl o 17%, zatímco export vykázal růst pouze o 8%.

Tab. č. 7 – Změny ve vývoji exportu a importu v roce 2006 u největších světových exportérů a importérů (v %)

Exportéři	% změna exportu	Importéři	% změna importu
Německo	15	USA	11
USA	15	Německo	17
Čína	27	Čína	20
Japonsko	9	UK	21
Francie	6	Japonsko	13
Nizozemsko	14	Francie	6
UK	17	Itálie	14
Itálie	10	Nizozemsko	14
Kanada	8	Kanada	11

Pozn. Procentní meziroční změna je srovnání s předešlým rokem

Zdroj: vlastní zpracování 2014, [25]

V tab. č. 7 máme opět nejdominantnější exportéry a importéry. Ve srovnání s předešlými roky, nedošlo téměř k žádné změně. Ekonomiky vykazovaly pozitivní přírůstky a držely si své pozice. Spojené státy americké pomalu dohnaly Německo, jelikož hodnota světové exportu Německa byla vyšší pouze o 73,8 mld. USD. U importu však došlo opět k většímu rozdílu, i přesto, že Německo vykazovalo dynamičtější meziroční růst importu. Čína zůstala na třetí pozici dominantních exportérů, avšak rozdíl mezi USA a Čínou v exportu byl malý, nyní už jen o jednu desetinu.

4.8. Vývoj v roce 2007

V roce 2007 došlo ke zpomalení růstu objemu světového obchodu z důvodu slábnoucí poptávky z rozvinutých zemí. Růst světového vývozu zboží po dlouhé době klesl o 6%. Obchod zůstal silný v rozvojových zemích, jako jsou africké ekonomiky, Blízký východ, a státy v SNS. V USA, Evropě a Japonsku došlo k zpomalení dovozní poptávky. Dále v tomto roce převládal obchod s výrobky zpracovatelského průmyslu, který rostl rychleji než obchod se zemědělskými produkty a palivy, nebo produkty těžebního průmyslu. Obchod s produkty zpracovatelského průmyslu tedy vykázal meziroční růst o 7,5%, zatímco obchod se zemědělskými produkty vzrostl pouze o 5% a pohonné hmoty o 3%. Růst cen se odrazil nejvíce v obchodě se zemědělskou produkcí, kde ceny vzrostly o 14%, což vykazoval nejvyšší tempo růstu od roku 2000. Míra zapojení regionů, které se podílely na obchodu se zemědělskými produkty, byla nerovnoměrná. Evropa zaujímal největší část obchodu, tedy 46% a pro tento rok zvýšila o 19%. Dále Asie představovala 19% podíl a třetí obchodující ekonomika - Severní Amerika, zvýšila svůj podíl na světovém obchodu se zemědělskými produkty o 17%. Její podíl na světovém obchodu postupně klesal z 21%, které vykazovala v roce 2000 na 16% pro rok 2007. Další zvýšení cen opět nastalo v odvětví paliv, kde došlo k růstu o 11%. Výsledkem růstu cen paliv bylo, že hodnota světového vývozu vzrostla o 15%, což bylo nejnižší tempo růstu od roku 2003. [26]

Tab. č. 8 - Změny ve vývoji exportu a importu v roce 2007 u největších světových exportérů a importérů (v %)

Exportéři	% změna exportu	Importéři	% změna importu
Německo	20	USA	5
Čína	26	Německo	17
USA	12	Čína	21
Japonsko	10	Japonsko	7
Francie	12	UK	3
Nizozemsko	19	Francie	14
Itálie	18	Itálie	14
UK	-2	Nizozemsko	18
Belgie	17	Belgie	17

Pozn. Procentní meziroční změna je srovnání s předešlým rokem

Zdroj: vlastní zpracování 2014, [26]

Jak bylo odhadnuto v roce 2005, Čína se v exportu dostala na druhou pozici v dominantních exportérech světa. Hodnota jejího exportu činila 1217,8 mld. USD, což od přijetí do WTO je téměř čtyřnásobek. Obchodní bilance v Číně vykazovala pro rok 2007 přebytek v hodnotě 262 mld. USD. Obchodní příjmy téměř z poloviny pramení z Asie a to 21%, dále z Evropy a Severní Ameriky.

Obr. č. 10 – Vývoz zboží Číny do jednotlivých regionů 2007

Zdroj: [26]

Německo se prozatím drželo na první pozici s celkovou hodnotou 1326,4 mld. USD. Číně tedy zbývalo zvýšit hodnotu světového exportu o 108,6 mld. USD, aby zaujímala stejný podíl světového exportu jako Německo. V importu se pro tento rok nic neměnilo a pořadí zůstala srovnatelná s předchozím obdobím. USA dosahovaly hodnoty světového importu 2020,4 mld. USD, následovalo Německo s hodnotou 1058,6 mld. USD a hned za ním byla pohotově Čína s malým rozdílem. Čína od roku 2001 ztrojnásobila hodnotu importu a dostala se na hodnotu 956 mld. USD.

4.9. Vývoj v roce 2008

Rok 2008 byl rokem, kdy se v ekonomikách mnoha zemí začínala projevat finanční a ekonomická krize (viz kapitola 3.4). Ve vývoji mezinárodního obchodu došlo však první polovině roku k růstu a to o 15%. Jednotlivé regiony reagovaly rozdílně

na nedostatek sub - prime¹ trhů, avšak ke konci roku 2008 pocítily všechny regiony plný dopad krize. Obchodní bilance zboží a služeb se začala nejvíce zhoršovat v Evropě, kde ke konci roku klesla úroveň obchodní bilance téměř o 16%. Dále klesl obchod v Asii a to o 9%, též na konci roku 2008. Nejvíce postiženým sektorem, který vykazoval pokles o 48% na přelomu roku 2008 a 2009, byl automobilové výroby. Dále klesal obchod s kovy o 37%, s kancelářským a telekomunikačním zařízením o 29% a integrovanými obvody o 31%. [27]

Tab. č. 9 – Změny ve vývoji exportu a importu v roce 2008 u největších světových exportérů a importérů (v %)

Exportéři	% změna exportu	Importéři	% změna importu
Německo	11	USA	7
Čína	17	Německo	14
USA	12	Čína	18
Japonsko	9	Japonsko	23
Nizozemsko	15	Francie	14
Francie	10	UK	1
Itálie	8	Nizozemsko	16
Belgie	10	Itálie	8
Ruská federace	33	Belgie	14

Pozn. Procentní meziroční změna je srovnání s předešlým rokem

Zdroj: vlastní zpracování 2014, [27]

V tab. č. 9 jsou vyobrazeny meziroční procentní změny, které prozatím nezasahovaly do červených čísel, avšak tempo růstu bylo pomalejší. První tři pozice zůstávaly jak u exportu, tak u importu nezměněny. Německo dosahuje hodnoty exportu 1461,9 mld. USD a hodnoty importu 2169,5 mld. USD na třetí pozici. Čína si od předchozího roku držela druhé místo s hodnotou exportu 1428,3 mld. USD a u importu prozatím zůstala na třetí pozici s hodnotou 1132,5 mld. USD. USA dosahovaly hodnoty exportu ve výši 1287,4 mld. USD a dále si držely první pozici v importu s celkovou hodnotou 2169,5 mld. USD.

¹ Je část trhu zaměřena na spotřebitelské úvěry – často spojováno s hypoteční krizí v USA roku 2009, kdy úvěry byly bankou schváleny i žadatelům s velmi nízkou bonitou.

4.10. Vývoj v roce 2009

Ve světové ekonomice propukla hypoteční krize, což samozřejmě mělo vliv i na světový obchod se zbožím, který prudce začal klesat. V rámci jednotlivých regionů nedošlo k poklesu obchodu, ale k jeho stagnaci. V obchodě mezi regiony však došlo k poklesu. Světový obchod za rok 2009 poklesl o 12%, stejně tak jako světový hrubý domácí produkt, který však měl nižší tempo poklesu a to 2,4%. Příčiny poklesu byly zřejmé. Hlavní příčinou byla světová finanční krize, dále stále slabší poptávka, klesající ceny komodit, nebo omezený přístup k úvěrům viz kapitola 3.4. **Oproti předešlému roku se obchod se zbožím propadl o 23%, což byl největší meziroční propad za posledních 50 let.** Krize ovlivnila i obchod se službami, jelikož meziroční změna vykazovala pokles o 12%. Evropská unie se stala největším dodavatelem služeb pro USA. [28]

Tab. č. 10 – Změny ve vývoji exportu a importu v roce 2009 u největších světových exportérů a importérů (v %)

Exportéři	% změna exportu	Importéři	% změna importu
Čína	-16	USA	-26
Německo	-22	Čína	-11
USA	-18	Německo	-21
Japonsko	-26	Francie	-22
Nizozemsko	-22	Japonsko	-28
Francie	-21	UK	-24
Itálie	-25	Nizozemsko	-23
Belgie	-22	Itálie	-27
Korea	-14	Hong Kong	-10

Pozn. Procentní meziroční změna je srovnání s předešlým rokem

Zdroj: vlastní zpracování 2014, [28]

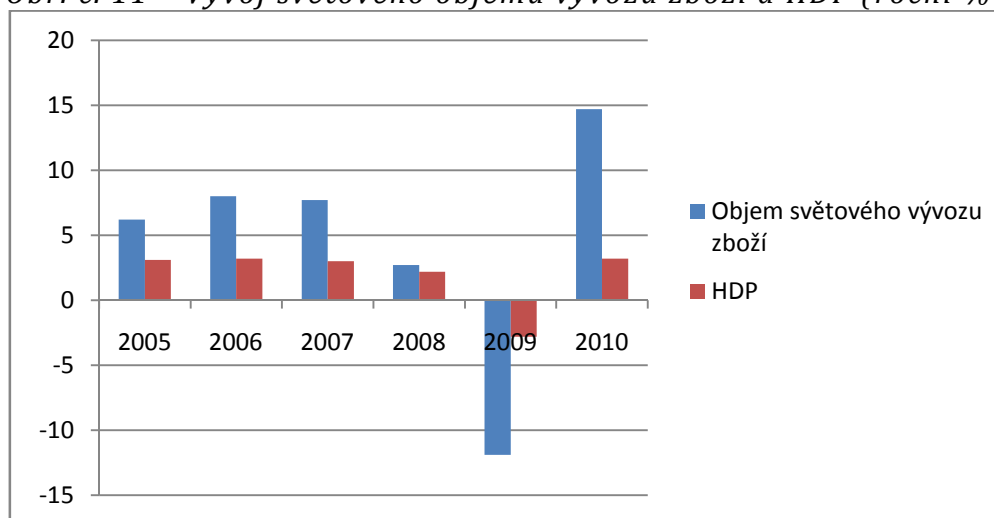
Z tab. č. 10 byly zřejmé následky finanční krize. Všechny dominantní ekonomiky vykazovaly pokles exportu a importu ve srovnání s předchozím rokem. Tento rok došlo ke změně pořadí dominantních ekonomik. V roce 2009 Čína poprvé předstihla Německo. Čína se stala největším vývozcem světa a toto postavení si udržuje do současnosti. Hodnota čínského exportu dosahovala v roce 2008 1428,3 mld. USD a i přes záporný vývoj obchodu zvýšila na hodnotu 1202 mld. USD. Následovalo Německo s hodnotou 1126 mld. USD a USA s hodnotou 1056 mld. USD. Dominantní postavení zemí v rámci dovozu zůstalo nezměněno. První místo měly stále USA

s hodnotou 1605 mld. USD, následovala Čína, která dosahovala hodnot 1006 mld. USD. Německo se drželo těsně pod hodnotou 1000 mld. USD

4.11. Vývoj v roce 2010

Opět došlo k obratu ve vývoji světového obchodu. Vývoj světového obchodu začal směřovat k oživení. V roce 2010 světový obchod se zbožím vzrostl o 22% a světový obchod se službami se pomalu začal zotavovat, pomalejším tempem růstu a to 9%. Stále byl upřednostňován obchod v rámci regionů, než mezi regiony. V Evropě bylo rozložení exportu 65% v rámci Evropy, V Asii směřovalo 53% vývozu do jiných asijských států. Severní Amerika vyvážela do států, které jsou členy American Free Trade Association, téměř 50% z celkového vývozu. U afrických států bylo rozdělení vývozu nižší, ale na rozvojové země vykazovaly vysoké procento v meziroční změně 12%. Hlavním vývozním trhem se stala Evropská unie, následovala Asie a třetí místo obsadila Severní Amerika. Evropa měla v tomto roce nejvyšší úroveň regionálního obchodu se zbožím. [29]

Obr. č. 11 – Vývoj světového objemu vývozu zboží a HDP (roční % změna)

Zdroj: vlastní zpracování, 2014, [29]

V tomto roce opět rostl objem světového vývozu rychleji než světový hrubý domácí produkt a to až čtyřikrát rychleji. To je možné vidět na obr. č. 11.

Tab. č. 11 – – Změny ve vývoji exportu a importu v roce 2010 u největších světových exportérů a importérů (v %)

Exportéři	% změna exportu	Importéři	% změna importu
Čína	31	USA	23
USA	21	Čína	39
Německo	13	Německo	15
Japonsko	33	Japonsko	26
Nizozemsko	15	Francie	8
Francie	7	UK	16
Korea	28	Nizozemsko	17
Itálie	10	Itálie	17
Belgie	11	Hong Kong	25

Pozn. Procentní meziroční změna je srovnání s předešlým rokem

Zdroj: vlastní zpracování 2014, [29]

Spojené státy americké i přes krizi zůstaly největším světovým importérem zboží, kde dovoz v hodnotě 1969 mld. USD a vývoz v hodnotě 1278 mld. USD sčítal dohromady celkovou hodnotu světového obchodu 3247 mld. USD. Deficit obchodní bilance však stále činil 691 mld. USD. Čína s Německem se dělila o druhou a třetí pozici v žebříčku dominantních importérů. Přebytky obchodní bilance byly 183 mld. USD a 202 mld. USD pro rok 2010. I Japonsko vykazovalo v tomto roce přebytek obchodní bilance v hodnotě 76 mld. USD. Při dovozu a vývozu v celkové výši 1464 mld. USD se Japonsko umístilo na čtvrtém místě ve světovém obchodu.

4.12. Vývoj v roce 2011

Období dva roky po krizi a světový vývoz se začínal oživovat. V roce 2011 vzrostl světový vývoz zboží o 20% a světový vývoz komerčních služeb o 11%. Stále ovšem převládal, a také sílil, obchod uvnitř regionů nad mezinárodním obchodem. Evropa zvyšovala podíl obchodu uvnitř regionů na 71%, Asie na 53% a Severní Amerika téměř 48%. Meziroční změna světového objemu prodeje se zvýšila o 5% a světové HDP vzrostl o 2,4%. Stále zde byl patrný rozdíl ve vývoji. [30]

Tab. č. 12 – Změny ve vývoji exportu a importu v roce 2011 u největších světových exportérů a importérů (v %)

Exportéři	% změna exportu	Importéři	% změna importu
Čína	20	USA	15
USA	16	Čína	25
Německo	17	Německo	19
Japonsko	7	Japonsko	23
Nizozemsko	15	Francie	17
Francie	14	UK	14
Korea	19	Nizozemsko	16
Itálie	17	Itálie	14
Ruská federace	30	Korea	23

Pozn. Procentní meziroční změna je srovnání s předešlým rokem

Zdroj: vlastní zpracování 2014, [30]

USA stále zůstaly na vedoucí pozici. Pro tento rok vykazovaly celkové hodnoty pro vývoz a dovoz 3746 mld. USD, což byl ve srovnání s předešlým rokem nárůst o 499 mld. USD. Deficit obchodní bilance se ale prohloubil na hodnotu 785 mld. USD, což bylo 5,2% z amerického HDP. Další pozice se též nezměnily. Čína vykazovala hodnoty světového vývozu 1898 mld. USD a dovozu 1743 mld. USD. Následovalo Německo s hodnotou exportu 1472 mld. USD a pro import 1254 mld. USD. Německo mělo o 40% větší obchodní přebytek než Čína. Čtvrtý největší obchodník světa - Japonsko vykazovalo celkovou hodnotu obchodu 1678 mld. USD. **Japonsko však poprvé po několika desetiletích vykázalo deficit obchodní bilance, který je v hodnotě 32 mld. USD pro rok 2011.** Příčinou bylo zasažení země přírodními katastrofami, silné poškození výrobních kapacit a dopravní infrastruktury.

4.13. Vývoj v roce 2012

Po celém světě se začala odrážet nejistota. To bylo hlavní příčinou stagnace, kterou prošel světový obchod v roce 2012. Vývoz rozvinutých ekonomik klesl meziročně o 3%, zatímco v rozvojových státech došlo k pomalému růstu o 4%. Z hlediska porovnání vývoje objemu světového obchodu a světového HDP, došlo ke srovnatelnému růstu o 2,5%. Od roku 2009, kdy propukla ekonomická krize, se začaly snižovat ceny. Vývoz zboží se za poslední dva roky snížil z 14% na 2% a světové HDP, klesl z 4% na 2%. [31]

Tab. č. 13 – Změny ve vývoji exportu a importu v roce 2012 u největších světových exportérů a importérů (v %)

Exportéři	% změna exportu	Importéři	% změna importu
Čína	8	USA	3
USA	4	Čína	4
Německo	-5	Německo	-7
Japonsko	-3	Japonsko	4
Nizozemsko	-2	UK	2
Francie	-5	Francie	-6
Korea	-1	Nizozemsko	-1
Ruská federace	1	Hong Kong	8
Itálie	-4	Korea	6

Pozn. Procentní meziroční změna je srovnání s předešlým rokem

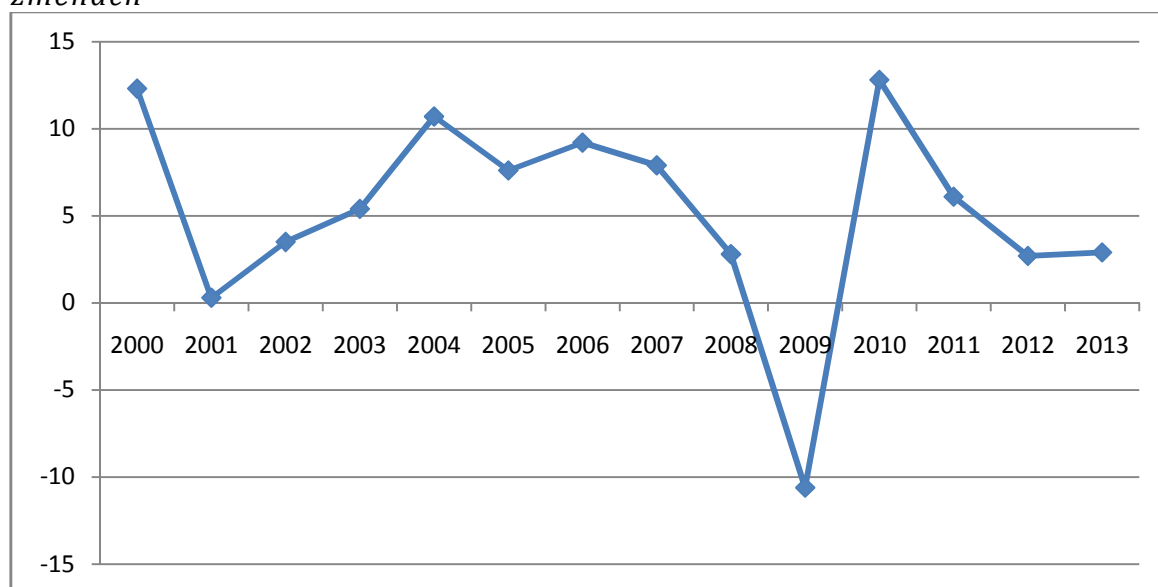
Zdroj: vlastní zpracování 2014, [31]

Z tab. č. 13 je vidět stagnace světového obchodu. Pozice se opět nezměnily od posledního roku. USA byly stále největším obchodníkem světa s celkovou hodnotou světového obchodu 3881 mld. USD. Avšak Čína se držela těsně pod první pozicí. Pro rok 2011 vykazovala celkové hodnoty obchodu 3867 mld. USD, což byl rozdíl od USA o pouhých 24 mld. USD. Čína však oproti USA vykazovala obchodní přebytek v hodnotě 230 mld. USD, což bylo 2,8% čínského HDP. Německo se stále drželo na třetím místě ve světovém exportu a importu a vykazovalo přebytek obchodní bilance 240 mld. USD, což představovalo 7% z německého HDP. V mnoha zemích EU byl pozorován pokles vývozu zboží, což bylo důsledkem ekonomických problémů v rámci Eurozóny.

5. DOPADY SVĚTOVÉ EKONOMICKÉ KRIZE NA MEZINÁRODNÍ OCHOD

Dopady finanční a ekonomické krize na mezinárodní obchod nejprve budeme zkoumat z pohledu na celkový vývoj světového obchodu. Na obr. č. 12 je možno vidět vývoj světového obchodu od roku 2000 do roku 2013. Jsou zde vidět meziroční procentní změny objemu světového obchodu, které kolísaly díky vlivu krizí. První pokles byl hned na začátku období – prasknutí technologické bubliny. Následoval mírný růst, který byl zapříčiněn nízkou úrokovou sazbou. Následkem toho však nebylo obnovení světového obchodu, ale příprava na další rapidní pokles roku 2008, kdy praskla hypoteční bublina. K růstu došlo v následujícím roce, ale pouze na krátkou dobu, protože ve světě zavládla Velká recese, kterou se podařilo stabilizovat až v roce 2012. Od té doby je svět ve stagnaci a pomalu se snaží o oživení

Obr. č. 12 – Vývoj objemu světového obchodu v meziročních procentních změnách

Zdroj: vlastní zpracování 2014, [13, 14]

Na základě charakteristiky uvedené v kapitolách 3 a 4 a studia odborné literatury [2, s. 7] je možné konstatovat, že vývoj mezinárodního obchodu v období 2000 – 2012 byl ovlivněn zejména těmito faktory:

- **Pokles domácí poptávky**, ke kterému došlo prakticky ve všech rozvinutých ekonomikách (viz kapitola 3). Poptávka je pro export a import nezbytná jedná se o nejdůležitější faktor.
- **Makroekonomická nestabilita a nejistota**, která vedla k opatrnosti v rámci budoucího vývoje mezinárodního obchodu. Ekonomické subjekty byly demotivovány, protože nastala nejistota v predikci dalšího ekonomického vývoje.
- **Zhoršení situace na finančních trzích**, díky vyústění hypoteční krize (viz. kapitola 3.4). Jelikož někteří dovozci/vývozci byly závislí na úvěrech, zvýšení úrokových sazeb je ohrozilo a omezilo je v obchodu.
- **Vývoj měnových kurzů a změna kurzového režimu**. Znehodnocení měny vedlo ke zdražení importů v zemích s vysokou poptávkou po zahraničním dovozu. Pokles zahraniční poptávky negativně působil na ekonomickou situaci v exportně orientovaných ekonomikách. Přejít na nový kurzový režim tudíž ztížilo nebo znemožnilo výhody v obchodování.
- **Růst protekcionismu**, který byl podporován za účel podpory domácích výrobců. Členské země WTO zavedly dočasné obchodní bariéry. Dále dovozní cla a množství kvóty u nečlenských států.

Z charakteristiky vývoje světové ekonomiky uvedené v kap. 3 vyplývá, že když je pro export a import dominantní vývoj poptávky, který měl klesající tendenci, projeví se to i na klesání mezinárodního obchodu. Obr. č. 12 graficky znázorňuje meziroční procentní změny vývoj objemu exportu a importu v letech 2000 – 2013.

Obr. č. 13 – Vývoj meziročních procentních změn exportu a importu

Zdroj: vlastní zpracování 2014, [13, 14]

Zde je patrné, že světový vývoz i dovoz vykazoval vysoký meziroční růst na počátku tisíciletí (v roce 2000), v následujícím období vykazoval meziroční růst výkyvy způsobené krizemi. Další velmi prudký propad nastal v roce 2009 (o -11,6% pro vývoz a o -28% pro dovoz). V roce 2010 export a import vykazoval opět růst v meziročních změnách, ale ne na dlouhou dobu. V roce 2011 v exportu a importu nastává opět pokles. To bylo způsobeno nejen světovou krizí, ale také přírodními katastrofami (zemětřesení a tsunami v Japonsku), nebo nestabilními cenami komodit na Blízkém východě. Od roku 2011 je export a import v mírném růstu.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo charakterizovat vývoj mezinárodního obchodu v letech 2000-2012 a vymezit faktory, které jeho vývoj v tomto období nejvíce ovlivnily.

Mezinárodní obchod byl v uvedeném období ovlivňován především ekonomickými krizemi, které zasáhly velkou část světové ekonomiky. Ekonomické problémy se začaly projevovat počátkem nového tisíciletí, kdy v USA praskla tzv. technologická bublina. Důsledkem byl výraznější pokles mezinárodního obchodu v roce 2001, s kterým se mezinárodní obchod vyrovnával ještě v následujícím období. V období od roku 2002 do roku 2005 bylo ve vývoji mezinárodního obchodu zaznamenáno několik mírných výkyvů, které však mezinárodní obchod výrazně neovlivnily.

Od roku 2006 vykazoval mezinárodní obchod nižší roční tempo růstu, vyvrcholením pak byl výrazný pokles mezinárodního obchodu v roce 2009. Příčinou byla hypoteční krize v USA, která ovlivnila ekonomickou situaci nejprve v USA a dále pak i v celém světě. Na hypoteční krizi navázala světová finanční krize, která umocnila propad mezinárodního obchodu. **Ten se v roce 2009 propadl meziročně až o 10,6%** (WTO 2013). Následující rok vykazoval meziroční změny naopak v prudkém růstu, ale z důvodu přechodu finanční krize do globální ekonomické krize vykazoval mezinárodní obchod opět nižší tempo růstu, které trvalo do roku 2012.

Prognózy WTO předpokládají, že budoucí vývoj mezinárodního obchodu by měl opět nabrat pozitivní směr. WTO předpokládá zvýšení ročního růstu mezinárodního obchodu na 4,5% ve srovnání s 2,5% v roce 2012. To je však stále podprůměrný ekonomický růst ve srovnání s průměrným růstem v období 1982 - 2012, který byl 5,4%.

V rozvojových ekonomikách a státech SNS by mělo dojít k růstu a to až o 5% za rok, oproti tomu USA a EU budou v příštím období vykazovat stagnaci ekonomik. Dále Japonsko přijalo změnu ve fiskální a měnové politice. Změny v hospodářské politice Japonska mohou vést k růstu japonské ekonomiky a to se může projevit v růstu japonského exportu.

Další změna v predikci určuje, že v USA bude v nadcházejícím období klesat míra nezaměstnanosti na 7,3% což je o 2,7% nižší než po krizovém období. V Evropské unii však nezaměstnanost vykazuje stále rekordní úroveň a budoucí predikce potvrzuje, že tak má být i v nadcházejících letech. Uvedená predikce je však sestavena z pouhého

odhadu. Ekonomická situace se neustále mění. Stále dochází k politickým konfliktům a přírodním katastrofám, proto je velmi těžké přesně určit budoucí vývoj jak ekonomické situace, tak vývoj světového obchodu, který je ekonomickou situací stimulován. Proto je velmi těžké přesně určit budoucí vývoj jak ekonomické situace, tak vývoj světového obchodu, který je ekonomickou situací stimulován.

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

Seznam obrázků

Obr. č. 1 – Hodnota exportu světových vývozců (mld. USD).....	11
Obr. č. 2 – Hodnota importu světových dovozců (mld. USD)	12
Obr. č. 3 – Podíl vybraných zemí EU na vývozu a dovozu EU.....	13
Obr. č. 4 – Vývoj indexu NASDAQ	19
Obr. č. 5 – Vývoj úrokové sazby	22
Obr. č. 6 – Hodnota obchodu vybraných evropských zemí v roce 2000.....	25
Obr. č. 7 – Porovnání podílu Číny na exportu a importu s hlavními obchodníky.....	28
Obr. č. 8 – Vývoj cen surové ropy (USD/barel)	32
Obr. č. 9 – Růst objemu světového vývozu zboží a HDP (roční % změna)	34
Obr. č. 10 – Vývoz zboží Číny do jednotlivých regionů 2007	37
Obr. č. 11 – Vývoj světového objemu vývozu zboží a HDP (roční % změna)	40
Obr. č. 12 – Vývoj objemu světového obchodu v meziročních procentních změnách	44
Obr. č. 13 – Vývoj meziročních procentních změn exportu a importu	46

Seznam tabulek

Tab. č. 1 – Změny ve vývoji exportu a importu v roce 2000 u největších světových exportérů a importérů (v %).....	26
Tab. č. 2 – Změny ve vývoji exportu a importu v roce 2001 u největších světových exportérů a importérů (v %).....	27
Tab. č. 3 – Změny ve vývoji exportu a importu v roce 2002 u největších světových exportérů a importérů (v %).....	29
Tab. č. 4 – Změny ve vývoji exportu a importu v roce 2004 u největších světových exportérů a importérů (v %).....	30
Tab. č. 5 – Změny ve vývoji exportu a importu v roce 2005 u největších světových exportérů a importérů (v %).....	32
Tab. č. 6 – Změny ve vývoji exportu a importu v roce 2006 u největších světových exportérů a importérů (v %).....	33
Tab. č. 7 – Změny ve vývoji exportu a importu v roce 2006 u největších světových exportérů a importérů (v %).....	35
Tab. č. 8 – Změny ve vývoji exportu a importu v roce 2007 u největších světových exportérů a importérů (v %).....	36
Tab. č. 9 – Změny ve vývoji exportu a importu v roce 2008 u největších světových exportérů a importérů (v %).....	38
Tab. č. 10 – Změny ve vývoji exportu a importu v roce 2009 u největších světových exportérů a importérů (v %).....	39
Tab. č. 11 – – Změny ve vývoji exportu a importu v roce 2010 u největších světových exportérů a importérů (v %).....	41
Tab. č. 12 – Změny ve vývoji exportu a importu v roce 2011 u největších světových exportérů a importérů (v %).....	42
Tab. č. 13 – Změny ve vývoji exportu a importu v roce 2012 u největších světových exportérů a importérů (v %).....	43

SEZNAM ZKRATEK

EU	Evropská unie
EUR	euro
FED	Federální reservační systém
GATS	Všeobecná dohoda o obchodu se službami (General Agreement on Trade in Services)
GATT	Všeobecná dohoda o clech a obchodu (General Agreement on Tariffs and Trade)
HDP	hrubý domácí produkt
IT	informační technologie
MLD	miliarda
MMF	Mezinárodní měnový fond
NAMA	Přístup na nezemědělské trhy (Non-agricultural market access)
NASDAQ	National Association of Securities Dealers Automated Quotations
OSN	Organizace spojených národů
SNS	Společenství nezávislých států
TRIPS	Dohoda o duševním vlastnictví v oblasti obchodu (Trade-related aspects of intellectual property rights)
UNCTAD	Konference OSN o obchodu a rozvoji (United Nations Conference on Trade and Development)
USA	Spojené státy americké (United states of America)
USD	americký dolar
WTO	Světová obchodní organizace (World Trade Organization)

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] KUBIŠTA, Václav. Mezinárodní ekonomické vztahy. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 375 s. ISBN 978-807-3801-915.
- [2] KALÍNSKÁ, Emilie. Mezinárodní obchod v 21. století. 1. vyd. Praha: Grada, 2010, 228 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3396-8
- [3] SAMUELSON, Paul Anthony a William D NORDHAUS. *Ekonomie: 18. vydání*. Vyd. 1. Praha: NS Svoboda, 2007. ISBN 978-80-205-0590-3.
- [4] SVATOŠ, Miroslav. *Zahraniční obchod: teorie a praxe*. 1. vyd. Praha. ISBN 978-80-247-2708-0.
- [5] Světová obchodní organizace (WTO) [online]. Asociace pro mezinárodní otázky pro potřeby. Praha, 2010[cit. 2014-01-30]. Dostupné z: http://www.studentsummit.cz/data/1289434344691BRG_WTO_2010.pdf
- [6] WTO. *World trade Organization* [online]. 2014 [cit. 2014-01-30]. Dostupné z: <http://www.wto.org>
- [7] ŽÁK, Milan. *Velká ekonomická encyklopedie: teorie a praxe*. 1. vyd. Praha: Linde, 1999, 367 s. ISBN 80-720-1172-3.
- [8] ŠŤASTNÝ, Dan. *Mezinárodní obchod: teorie a politika*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2004, 149 s.
- [9] FOJTÍKOVÁ, Lenka. *Zahraničně obchodní politika ČR: historie a současnost (1945-2008)*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, xix, 246 s. ISBN 978-80-7400-128-4.
- [10] *Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2001. ISBN 80-717-9311-6.
- [11] ZEMÁNEK, Josef. Hypoteční krize v USA. Příčiny, průběh, následky. <Http://www.euroekonom.cz/> [online]. 2008, s. 4 [cit. 2014-02-24]. Dostupné z: <http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jz-usa-hypoteky>
- [12] The Fall of Enron. <Http://www.businessweek.com> [online]. 2001 [cit. 2014-02-24]. Dostupné z: <http://www.businessweek.com/stories/2001-12-16/the-fall-of-enron>
- [13] *World Economic Outlook 2013: Transition and Tensions* [online]. Intl Monetary Fund [cit. 2014-03-03]. ISSN 978-1-48434-063-9.
- [14] FUND, By the staff of the International Monetary. *World economic outlook, October 2008: financial stress, downturns, and recoveries* [online]. Washington, DC: The Fund, 2013 [cit. 2014-03-03]. ISSN 978-1-58906-758-5.

- [15] Mezinárodní obchod se zbožím"- Statistics Explained (2014/3/1)
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/International_trade_in_goods/cs#Datab.C3.A1ze
- [16] China business. *Centrum pro hospodářskou spolupráci s Čínou* [online]. 2010 [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: <http://www.china-business.cz/cs/poradna/jak-se-cina-dostala-tak-daleko>
- [17] ŠTĚRBOVÁ, Ludmila. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století* [online]. 1. vyd. Praha: Grada, 2013 [cit. 2014-03-15]. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4694-4.
- [18] STRÝČKOVÁ, Petra a Monika JANDOVÁ. *Teorie mezinárodního obchodu a jejich praktické využití v zahraničně obchodní politice* [online]. Brno, 2006 [cit. 2014-03-21]. 83 l. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/62585/esf_m/PETRA_STRYCKOVA-diplomova_prace.pdf. [Http://is.muni.cz/th/62585/esf_m/PETRA_STRYCKOVA-diplomova_prace.pdf](http://is.muni.cz/th/62585/esf_m/PETRA_STRYCKOVA-diplomova_prace.pdf). Masarykova univerzita. Vedoucí práce Ing. Monika Jandová.
- [19] *International trade statistics, 2001* [online]. Geneva: World Trade Organization, 2001 [cit. 2014-03-27]. ISSN 92-870-1220-2. Dostupné z: http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2001_e/stats2001_e.pdf
- [20] ORGANIZATION, World Trade. *International Trade Statistics* [online]. World Trade Organization, 2002 [cit. 2014-03-27]. ISBN 92-870-1225-3. Dostupné z: http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2002_e/its2002_e.pdf
- [21] *International Trade Statistics: 2003: World Trade Organization* [online]. Lausanne, 2013 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2013_e/its2013_e.pdf
- [22] *International Trade Statistics: 2004: World Trade Organization* [online]. Lausanne, 2013 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2013_e/its2013_e.pdf
- [23] ORGANIZATION, World Trade. *International trade statistics: 2005* [online]. Lausanne: WTO Publications, 2005 [cit. 2014-03-27]. ISBN 92-870-3313-7. Dostupné z: http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2005_e/its2005_e.pdf
- [24] ORGANIZATION, World Trade. *International trade statistics* [online]. Geneva: World Trade Organization, 2006 [cit. 2014-03-27]. ISBN 92-870-3355-2. Dostupné z: http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2006_e/its2006_e.pdf
- [25] *World Trade. International trade statistics: 2007* [online]. Geneva, 2007 [cit. 2014-03-27]. ISBN 978-92-870-3407-6. Dostupné z: http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2007_e/its2007_e.pdf

- [26] *World Trade Organization International Trade Statistics 2008* [online]. Bernan Assoc, 2008 [cit. 2014-03-27]. ISBN 978-928-7034-663. Dostupné z: http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2008_e/its2008_e.pdf
- [27] *International Trade Statistics 2009* [online]. World Trade Organization, 2009 [cit. 2014-03-27]. ISBN 978-928-7036-971. Dostupné z: http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2009_e/its2009_e.pdf
- [28] *World Trade Organization International Trade Statistics 2010* [online]. World Trade Organization, 2010 [cit. 2014-03-27]. ISBN 978-928-7037-398. Dostupné z: http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2010_e/its2010_e.pdf
- [29] *International Trade Statistics, 2011* [online]. Lausanne, Switzerland: World Trade Organization, 2011 [cit. 2014-03-27]. ISBN 978-928-7037-893. Dostupné z: http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2011_e/its2011_e.pdf
- [30] *International trade statistics 2012* [online]. Lausanne, Switzerland: World Trade Organization, 2012 [cit. 2014-03-27]. ISBN 978-928-7038-401. Dostupné z: http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2012_e/its2012_e.pdf
- [31] *International Trade Statistics: 2013: World Trade Organization* [online]. Lausanne, 2013 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2013_e/its2013_e.pdf
- [32] Tisková zpráva WTO: TRADE STATISTICS. In: *13-000*. 2013, č. 694.

Abstrakt

NĚMCOVÁ, Eliška. *Mezinárodní obchodní vztahy v období 2000 - 2012*. Bakalářská práce. Plzeň: Fakulta ekonomická ZČU v Plzni, 56 s., 2014

Klíčová slova: mezinárodní obchod, světové krize, dominantní exportéři a importéři, Světová obchodní organizace

Předmětem bakalářské práce „*Mezinárodní obchodní vztahy v období 2000 – 2012*“ je charakterizovat vývoj mezinárodního obchodu a základní faktory, které tento obchod ovlivňují. Součástí práce je popis vývoje světové ekonomiky, která úzce souvisí s vývojem mezinárodního obchodu. Vývoj mezinárodního obchodu je vyobrazen v grafech, kde je srovnáván v meziročních procentních změnách vývoje exportu, importu a HDP. Dále jsou v práci uvedené primární změny dominantních exportérů a importérů v jednotlivých letech v uvedeném období. Bakalářskou práci uzavírá shrnutí dopadů ekonomických krizí na mezinárodní obchod a nastíněný budoucí vývoj mezinárodního obchodu.

Abstract

NĚMCOVÁ, Eliška. *International trade relations in the period 2000 - 2012*. Bachelor thesis. Pilsen: Faculty of Economics, University of West Bohemia in Pilsen, 56 p., 2014

Key words: international trade, global crisis, the dominant exporters and importers, The World Trade Organization

The work "International Trade Relations in the period 2000 - 2012" focuses on development of international trade and the underlying factors that affects the dealings. Part of this work explains the development of the world economy which is closely connected to the development of international trade. The growth of international trade can be explained through a chart that shows annual percentage changes in the growth of export, import and GDP during this period. Furthermore, the work also highlights the primary changes of dominant exporters and importers in each year during that period. Bachelor thesis concludes with a summary of the impact of economic crisis on international trade and outlines the future development of international trade.